

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 356

din 30 mai 2018

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate

Valer Dorneanu — președinte
Marian Enache — judecător
Petre Lăzăroiu — judecător
Mircea Ștefan Minea — judecător
Daniel Marius Morar — judecător
Mona-Maria Pivniceru — judecător
Livia Doina Stanciu — judecător
Simona-Maya Teodoroiu — judecător
Varga Attila — judecător
Mihaela Senia Costinescu — magistrat-asistent-șef

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate, obiecție formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secția Unite, în temeiul prevederilor art. 146 lit. a) din Constituție și art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

2. Prin Adresa nr. 339 din 26 aprilie 2018, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție a trimis Curții Constituționale Hotărârea nr. 2 din 26 aprilie 2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, constituite în Secția Unite, act de sesizare care a fost înregistrat la Curtea Constituțională cu nr. 3.166 din 27 aprilie 2018 și constituie obiectul Dosarului nr. 612A/2018.

3. În motivarea sesizării de neconstituționalitate, autorii formulează critici de neconstituționalitate prin raportare la (i) prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa referitoare la calitatea legii, precum și la (ii) prevederile art. 1 alin. (5) și art. 20 alin. (2) din Constituție, cu referire la art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în componenta privind securitatea raporturilor juridice.

4. Cu privire la primul aspect, pornind de la *jurisprudența instanței de contencios constituțional referitoare la supremația Constituției* (Decizia nr. 31 din 27 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 117 din 16 februarie 2016, Decizia nr. 232 din 5 iulie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 727 din 15 noiembrie 2001, Decizia nr. 53 din 25 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2011, sau Decizia nr. 732 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 27 ianuarie 2015), **cea referitoare la calitatea actelor normative** — claritatea, precizia și previzibilitatea pe care un text de lege trebuie să le îndeplinească (Decizia nr. 619 din 11 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 6 din 4 ianuarie 2017, Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 123 din 19 februarie 2014, Decizia nr. 363 din 7 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 495 din 6 iulie 2015, Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, sau Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016), precum și **cea referitoare la incidența normelor de tehnică legislativă în cadrul controlului de constituționalitate** (Decizia nr. 513 din 4 iulie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 578 din 19 iulie 2017, Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012, publicată

în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 116 din 15 februarie 2012), autorii sesizării susțin că reglementarea măsurilor de individualizare judiciară a executării pedepselor, într-un cadru normativ distinct de Partea generală a Codului penal, este de natură a aduce atingere caracterului sistematizat, unitar și coerent al legislației penale, încălcând art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa referitoare la calitatea legii.

5. Din perspectiva sistematizării, a unificării și a coordonării legislației, dispozițiile Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate reglementează veritabile măsuri de individualizare judiciară a executării pedepsei. Or, individualizarea pedepselor, inclusiv individualizarea judiciară a executării pedepselor, formează obiect de reglementare al Părții generale a Codului penal.

6. În acest context, autorii obiecției subliniază faptul că executarea unei fracții de 1/5 din pedeapsă anterior dispunerii măsurilor nu modifică natura acestora, de veritabile măsuri de individualizare judiciară a executării pedepselor, în condițiile în care art. 1 din lege prevede în mod explicit că măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate „înlocuiesc” măsura executării pedepsei principale a închisorii în regim de detenție, iar stabilirea competenței judecătorului de supraveghere a privării de libertate, reglementată în Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, de a dispune aceste măsuri afectează sistematizarea și coerența legislației penale.

7. Din perspectiva clarității, a preciziei și a previzibilității, autorii sesizării apreciază că mai multe dispoziții din legea criticată nu întrunesc exigențele art. 1 alin. (5) din Constituție.

8. Astfel, Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate nu reglementează criteriile pe baza cărora judecătorul alege una dintre măsurile alternative. Conform art. 3 alin. (1), oricare dintre măsurile alternative se poate dispune în cazul condamnării la pedeapsa principală a închisorii de până la 5 ani, dacă persoana a executat o fracție de 1/5, iar potrivit art. 8 alin. (4), pe durata executării pedepsei, persoana privată de libertate poate beneficia de oricare dintre măsurile alternative, în funcție de comportamentul acesteia și de natura infracțiunii săvârșite, omisiunea includerii unor criterii precise pentru alegerea uneia dintre măsurile alternative afectând caracterul previzibil al legii.

9. De asemenea, art. 3 alin. (3) lit. a) din Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate exceptează de la aplicarea măsurilor alternative de executare a pedepselor privative de libertate infracțiunile comise „cu violență” ori „profitând de starea de neputință fizică sau psihică a victimei.” Referirea la aceste infracțiuni nu permite identificarea, în mod exact, a sferei infracțiunilor exceptate de la aplicarea măsurilor. Astfel, de exemplu, infracțiunea de tulburare a ordinii și liniștii publice, prevăzută în art. 371 din Codul penal, se poate săvârși „prin violențe comise împotriva persoanelor sau bunurilor ori prin amenințări sau atingeri grave aduse demnității persoanelor”, însă în cazul acestei infracțiuni, la fel ca în cazul tuturor infracțiunilor în conținutul cărora săvârșirea prin violență reprezintă o modalitate alternativă, „nu rezultă cu claritate dacă numai săvârșirea în concret în modalitatea exercitării violențelor se include în sfera excepțiilor

de la aplicarea măsurilor sau dacă, pentru includerea în sfera excepțiilor, este suficient ca norma de incriminare reținută în încadrarea juridică să prevadă, ca modalitate alternativă, exercitarea violențelor”.

10. Tot astfel, referirea la infracțiunile comise „profitând de starea de neputință fizică sau psihică a victimei” nu are un corespondent exact în dispozițiile Codului penal, care utilizează formulări diferite, neputându-se stabili, cu claritate, dacă anumite categorii de infracțiuni sunt incluse sau nu sunt incluse în sfera excepțiilor. Nici în cazul acestor infracțiuni nu rezultă cu claritate dacă legiuitorul se referă la modalitatea concretă de săvârșire a faptei sau la norma de incriminare care conține, ca modalitate, săvârșirea faptei „profitând de starea de neputință fizică sau psihică a victimei.”

11. În ceea ce privește referirea la „persoanele aflate în stare de recidivă” din cuprinsul **art. 3 alin. (3) lit. c)** din lege, autorii sesizării apreciază că aceasta prezintă un caracter inexact în contextul executării pedepsei privative de libertate de către persoana condamnată, întrucât existența stării de recidivă se evaluează de către instanța de judecată și se constată prin hotărârea definitivă de condamnare, iar nu de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate, ulterior fazei de punere în executare a hotărârii definitive de condamnare. În plus, apare neclar dacă este vorba despre o persoană care a comis o infracțiune susceptibilă de a fi în stare de recidivă, pe care judecătorul de supraveghere a privării de libertate o cunoaște, dar care nu a fost încă soluționată sau este vorba despre persoane față de care s-a constatat starea de recidivă printr-o hotărâre definitivă de condamnare. Mai mult decât atât, deși pentru ambele situații starea de recidivă există, ea va produce efecte juridice diferite în funcție de data hotărârii de condamnare pentru infracțiunea care constituie al doilea termen al recidivei. În consecință, în ipoteza în care nu există o hotărâre de condamnare, persoana va beneficia de măsura alternativă, iar în situația în care există o astfel de hotărâre, persoana este exclusă de la acest beneficiu, astfel încât se creează o diferență de tratament juridic pentru persoanele aflate în situații de fapt identice.

12. Dispozițiile **art. 4** din Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate nu răspund exigenței constituționale privind previzibilitatea legii, întrucât nu stabilesc modalitatea de supraveghere din partea unor lucrători anume desemnați de către Ministerul Afacerilor Interne a persoanei condamnate care execută pedeapsa la domiciliu, fără brătară electronică.

13. Cu privire la dispozițiile **art. 2 lit. b)** din lege care enumeră „măsura de executare fracționată a pedepsei privative de libertate: în timpul săptămânii la domiciliu și în zilele de sâmbătă și duminică într-un centru de detenție special înființat pentru această măsură sau în penitenciar”, autorii sesizării observă că, în cuprinsul **art. 5** din lege, care reglementează conținutul acestei măsuri, nu se face nicio referire la fracția din pedeapsă care se execută în timpul săptămânii la domiciliu. De asemenea, în **art. 6** care prevede că „măsura alternativă de executare în regim mixt a unei pedepse privative de libertate constă în executarea pedepsei la domiciliu cu prestarea de zile de muncă în folosul comunității, în echivalent”, legiuitorul omite să reglementeze prestarea muncii în folosul comunității.

14. În ceea ce privește dispozițiile **art. 8** din Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate, autorii obiecției de neconstituționalitate arată că alin. (1) al acestui articol, care prevede că „judecătorul de supraveghere a privării de libertate, în condițiile prezentei legi, va dispune stabilirea unei măsuri alternative pentru persoanele care au executat, fără a fi sancționate, jumătate din fracția minimă efectivă de executat în sistemul penitenciar”, nu permite identificarea, cu claritate, a fracției minime la care se referă și nu stabilește cu claritate dacă acesta privește numai persoanele condamnate la pedeapsa principală a închisorii de până la 5 ani

și nici dacă excepțiile de la aplicarea măsurilor alternative prevăzute în art. 3 alin. (3) sunt aplicabile și în această ipoteză. De asemenea, dispozițiile art. 8 alin. (1), care prevăd că judecătorul „va dispune stabilirea unei măsuri alternative”, intră în contradicție cu dispozițiile art. (2) și (3) ale aceluiași articol, care se referă la amânarea aplicării sau a luării unei măsuri alternative.

15. Autorii sesizării mai critică faptul că art. 8 alin. (4) teza a doua reglementează posibilitatea înlocuirii unei măsuri alternative de executare a pedepsei privative de libertate cu o altă astfel de măsură, dar nu reglementează nici criteriile și condițiile înlocuirii și nici posibilitatea sau imposibilitatea revocării ori a anulării măsurii alternative, omisiuni care afectează caracterul previzibil al legii.

16. Mai mult, art. 8 alin. (5) potrivit căruia aplicarea oricăreia dintre măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate „nu influențează” calculul fracției minime obligatorii prevăzute de legea penală în materia liberării condiționate, nu stabilește cu precizie în ce sens nu îl influențează și nici care sunt implicațiile aplicării unei măsuri alternative asupra instituției liberării condiționate.

17. Prin urmare, dispozițiile Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate, prin caracterul neclar și imprecis, precum și prin omisiunea legiuitorului de a reglementa aspecte esențiale care să asigure caracterul previzibil al legii, încalcă standardele de claritate, precizie și previzibilitate consacrate în jurisprudența Curții Constituționale.

18. Cu privire la cel de-al doilea aspect, având ca premisă, pe de o parte, Hotărârea din 4 noiembrie 2008, pronunțată în Cauza *Bota împotriva României*, în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că dreptul la un proces echitabil în fața unui tribunal, garantat de art. 6 paragraful 1 din Convenție, trebuie interpretat în lumina preambulului Convenției, care consacră preeminența dreptului ca element de patrimoniu comun al statelor contractante, unul dintre elementele fundamentale ale preeminenței dreptului fiind principiul securității raporturilor juridice, care înseamnă, între altele, că o soluție definitivă a oricărui litigiu nu trebuie rediscuțată, și, pe de altă parte, jurisprudența Curții Constituționale referitoare la principiul autorității de lucru judecat (reflexată în Decizia nr. 126 din 3 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 185 din 11 martie 2016, sau în Decizia nr. 663 din 24 octombrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 298 din 3 aprilie 2018), autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că dispozițiile Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate aduc atingere autorității de lucru judecat a hotărârilor definitive de condamnare. Constituind veritabile măsuri de individualizare judiciară a executării pedepsei, măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate instituite prin lege pot fi dispuse ulterior fazei de punere în executare a hotărârii numai cu încălcarea autorității de lucru judecat a hotărârii definitive de condamnare prin care pedeapsa a fost aplicată și individualizată din punctul de vedere al modalității de executare.

19. Judecătorul de supraveghere a privării de libertate nu poate modifica hotărârea definitivă de condamnare și nu poate realiza o nouă individualizare a modalității de executare a pedepsei, stabilită în hotărârea definitivă de condamnare, fără a încălca autoritatea de lucru judecat a acesteia. Or, adoptarea unei soluții legislative care implică încălcarea sistematică a autorității de lucru judecat a hotărârilor definitive de condamnare contravine art. 1 alin. (5) coroborat cu art. 20 alin. (2) din Constituție cu referire la art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în componenta privind securitatea raporturilor juridice.

20. Măsurile de individualizare judiciară a executării pedepsei se stabilesc de instanța de judecată, prin dispozitivul hotărârii definitive de condamnare, iar „înlocuirea” acestora de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate conduce

la neexecutarea dispozitivului hotărârilor definitive de condamnare, cu consecința încălcării autorității de lucru judecat. Așa cum s-a arătat, executarea unei fracții de 1/5 din pedeapsă anterior „înlocuirii” nu atenuază încălcarea autorității de lucru judecat a hotărârii definitive de condamnare, întrucât „înlocuirea”, în sine, implică modificarea dispozițiilor instanței de judecată, cuprinse în hotărârea definitivă de condamnare, de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate, care, în concepția Legii nr. 254/2013, exercită numai atribuții administrative și administrativ-jurisdicționale.

21. În concluzie, autorii susțin că, prin conținutul lor, dispozițiile Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate consacră o soluție legislativă de natură să afecteze principiul securității raporturilor juridice, întrucât constituie premisa modificării tuturor hotărârilor judecătorești de condamnare prin care se aplică pedeapsa închisorii de până la 5 ani cu executare în regim de detenție, ulterior rămânerii definitive a acestora.

22. Cu Adresa nr. 2/4.417 din 7 mai 2018, secretarul general al Camerei Deputaților a trimis Curții Constituționale sesizarea formulată de un număr de 62 de deputați aparținând grupului parlamentar al Partidului Național Liberal și un deputat neafiliat privind neconstituționalitatea dispozițiilor Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate.

23. Sesizarea a fost formulată în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 3.367 din 7 mai 2018 și constituie obiectul Dosarului nr. 663A/2018.

24. În motivarea sesizării de neconstituționalitate, autorii formulează atât critici de neconstituționalitate extrinsecă, cât și intrinsecă.

25. Cu privire la *criticile de neconstituționalitate extrinsecă*, autorii arată că legea criticată încalcă principiul bicameralismului prevăzut de dispozițiile art. 61 alin. (2) și ale art. 75 din Constituție, prin adoptarea în Camera decizională, Camera Deputaților, a unei forme cu un conținut juridic și configurație semnificativ diferite față de forma adoptată în prima Cameră sesizată, Senatul României.

26. Analizând forma depusă de autorii inițiativei legislative (aceeași cu forma adoptată tacit de Senatul României) comparativ cu forma adoptată de Camera Deputaților, autorii sesizării constată că scopul inițial al legii era acela de a adopta un set de măsuri de executare a pedepsei, cu caracter judiciar, pe care judecătorul să le poată aplica pentru înlocuirea pedepsei cu executare în regim de detenție atunci când individualizează pedeapsa cu închisoarea. Măsurile pe care le propune inițiativa legislativă sunt: executarea la domiciliu a pedepsei prin supraveghere cu brătara electronică, executarea în echivalent zile de muncă în folosul comunității, executarea pedepsei în zilele de sâmbătă și duminică, executarea pedepsei în regim mixt de zile de muncă în folosul comunității, combinat cu zile de detenție sâmbăta și duminica. Acest scop a fost definit *expressis verbis* prin expunerea de motive și constituie voința politică a autorilor inițiativei legislative, derivată din programul electoral pentru care cetățenii, unici deținători ai suveranității naționale, i-au mandatat prin vot. Această voință a fost înfrântă prin modificările aduse propunerii legislative în Camera Deputaților, în special art. 3—6. Modificările intervenite la aceste articole schimbă măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate, în regim de detenție, aplicate de judecătorul cauzei, în completarea dispozițiilor părții generale, titlul III, capitolul V, secțiunile 3, 4 și 5 ale Codului penal în măsuri alternative la liberarea condiționată, în completarea dispozițiilor părții generale, titlul III, capitolul V, secțiunea 6 din Codul penal, aplicate de judecătorul de supraveghere a executării pedepsei. Mai mult, inițiativa legislativă, în concepția sa originară intra în vigoare la 18 luni de la publicarea în Monitorul Oficial al României, pentru a oferi timpul necesar organelor de aplicare a

legii să ia măsurile necesare pentru punerea legii în executare, însă termenul de intrare în vigoare a fost modificat la doar 30 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial al României. Legiuitorul pune organele de aplicare a legii în imposibilitatea executării acesteia și, pe cale de consecință, lipsește de utilitate însuși actul normativ. Aspectele relevate evidențiază contradicția între scopul originar avut în vedere de autorii inițiativei legislative și scopul legii rezultat din dezbaterile parlamentare în Camera decizională.

27. Mai mult, configurația formei adoptate de Camera Deputaților este semnificativ diferită de forma adoptată de Senatul României, deoarece în conținutul art. 8 din lege sunt introduse norme de procedură penală care nu au fost discutate de prima Cameră sesizată și care afectează conținutul întregului act normativ.

28. Cu privire la *criticile de neconstituționalitate intrinsecă*, autorii sesizării mai susțin că dispozițiile art. 3 și art. 8 din Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate încalcă și dispozițiile art. 74 alin. (4) din Constituție, intrând în contradicție cu scopul originar al inițiativei legislative care nu corespunde conținutului legii adoptate la finalul procedurii parlamentare.

29. De asemenea, dispozițiile art. 3 alin. (1) și ale art. 8 alin. (1) și (5) sunt neconstituționale, deoarece încalcă dispozițiile art. 1 alin. (4) și (5) din Constituție. Autorii obiecției arată că instituția liberării condiționate consacrată de secțiunea a 6-a a părții generale, titlul III, capitolul V din Codul penal reprezintă o instituție de drept penal prin care se înlătură executarea restului de pedeapsă în regim de detenție și se oferă persoanei condamnate posibilitatea de a se reeduca în stare de libertate, sub supraveghere. Condiția esențială a instituției liberării condiționate este reluarea stării de libertate de către persoana condamnată care beneficiază de această instituție de drept penal. Instituirea unor măsuri alternative la liberarea condiționată prin legea supusă controlului de constituționalitate creează impredictibilitate în privința modului în care instituția liberării condiționate va fi aplicată de judecătorul de supraveghere a executării pedepsei. Legea criticată generează un conflict de legi între aceasta, pe de o parte, și Codul penal, pe de altă parte, care afectează principiul securității juridice deoarece destinatarii finali ai normei nu pot deduce care este norma aplicabilă situației lor juridice. De asemenea se naște o contradicție legislativă între actul normativ criticat și Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Organul de aplicare al legii, Ministerul Justiției, prin Administrația Națională a Penitenciarelor, nu poate stabili cu precizie regimul în care persoana condamnată poate fi încadrată pentru executarea pedepsei în cazul regimului de executare semideschis sau închis deoarece legea criticată se aplică tuturor persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate de până la 5 ani închisoare, cu excepția celor prevăzute la art. 3 alin. (2) și (3). Autorii sesizării mai susțin că, prin dispozițiile art. 8 alin. (1) și alin. (3), legiuitorul induce judecătorului de supraveghere obligația de a institui o măsură alternativă de executare a pedepsei, după „efectuarea unei fracții de 1/5 din pedeapsă în regim de detenție”, ceea ce generează impredictibilitate cu privire la conduita pe care trebuie să o urmeze judecătorul prin raportare la lege, cât și încălcarea principiului independenței judecătorului în pronunțarea hotărârii judecătorești.

30. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizările au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctul lor de vedere.

31. **Președintele Senatului** a transmis cu Adresa nr. 11.124/17 mai 2018, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 3.723 din 17 mai 2018, punctul său de vedere cu privire

la sesizarea de neconstituționalitate care face obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 612A/2018, apreciind că aceasta este neîntemeiată. Cu privire la criticile aduse legii în raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție se arată că atât legiuitorul constituțional român, cât și Curtea Europeană a Drepturilor Omului raportează criteriile de calitate ale textului normativ de claritatea și precizia redactării normei, astfel încât destinatarul ei să își înțeleagă drepturile și obligațiile prevăzute, pentru a-și corecta comportamentul social și a nu încălca ordinea juridică a statului. Or, Înalta Curte de Casație și Justiție nu contestă claritatea și precizia în sine a normelor cuprinse în legea criticată, ci domeniul de reglementare a legii, materia propriu-zisă legiferată de Parlament. Secțiunile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție consideră în mod eronat și fără niciun temei juridic, că „reglementarea măsurilor de individualizare judiciară a executării pedepselor într-un cadru normativ distinct de Partea generală a Codului penal este de natură a aduce atingere caracterului sistematizat, unitar și coerent al legislației penale”.

32. Președintele Senatului solicită Curții Constituționale să constate că „obiecția adusă legii criticate este mai mult o obiecție de oportunitate și nu una de legalitate constituțională. Parlamentul este criticat că nu a inclus măsurile respective într-o lege de modificare a Codului penal. Într-un context social frământat de polemici instituționale în legătură cu modificarea legislației penale, precum și a unor legi de bază pentru autoritatea judecătorească, critica adusă Parlamentului pentru opțiunea sa legislativă pune sub semnul întrebării chiar principiul cooperării loiale între Înalta Curte de Casație și Justiție și forul legislativ. Reglementarea prin legea dedusă controlului de constituționalitate a măsurilor alternative de executare a pedepselor privative de libertate este o problemă de politică penală, iar stabilirea acesteia este un atribut suveran al Parlamentului. Destinatarii legii sunt tocmai autoritățile competente în materie de executare a pedepselor. Pentru acestea nu există nicio dificultate de consultare și aplicare a unei legi speciale, chiar dacă dispozițiile legale a căror constituționalitate este contestată nu sunt incluse în Partea generală a Codului penal”.

33. Cu privire la criticile aduse legii în raport cu art. 1 alin. (5) și art. 20 alin. (2) din Constituție cu referire la art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului, din perspectiva afectării autorității de lucru judecat a hotărârilor de condamnare, se susține că obiecția de neconstituționalitate „nu ține seama însă că măsurile de individualizare judiciară a executării pedepsei privative de libertate, prevăzute în lege, urmează să se aplice tot printr-o hotărâre judecătorească, ceea ce anulează orice idee de conflict între două hotărâri judecătorești”.

34. **Președintele Camerei Deputaților** a transmis cu Adresa nr. 2/4.849/18 mai 2018, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 3.797 din 18 mai 2018, punctul său de vedere cu privire la sesizarea de neconstituționalitate care face obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 612A/2018, prin care se arată că aceasta este neîntemeiată. Astfel, legea dedusă controlului de constituționalitate răspunde cerințelor de claritate, întrucât în conținutul său nu se regăsesc pasaje obscure sau soluții normative contradictorii, este precisă, fiind redactată într-un stil specific normativ dispozitiv, care prezintă norma instituită fără explicații sau justificări. Conceptele și noțiunile utilizate sunt configurate în concordanță cu dreptul pozitiv, iar stabilitatea soluțiilor normative este departe de a fi ambiguă, acestea fiind redactate previzibil și univoc, cu respectarea prevederilor Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Existența unor probleme de interpretare și aplicare a legii este inerentă oricărui sistem de drept, deoarece, în mod inevitabil, normele juridice au un anumit grad de generalitate. Întinderea noțiunii de previzibilitate depinde însă, într-o largă măsură, de conținutul textului respectiv, de domeniul la care se referă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Asemenea consecințe nu au nevoie să fie

previzibile cu o certitudine absolută. O atare certitudine, oricât de dorită ar fi, este imposibil de realizat și, mai mult, poate da naștere la o rigiditate excesivă a reglementării.

35. În ceea ce privește critica raportată la prevederile art. 20 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora când „*există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne*”, conform dispoziției constituționale, „*au prioritate reglementările internaționale*”. Este evident că, în asemenea situații, nu se pune nicio problemă de constituționalitate de competența contenciosului constituțional, ci una de aplicare a legii. Ca atare, instanțele judecătorești ori celelalte autorități publice vor aplica, în cazuri concrete, în mod nemijlocit reglementările internaționale, care au prioritate față de legile interne. Simplul fapt al existenței neconcordanței dintre reglementări internaționale și unele dispoziții din legislația internă nu înseamnă, deci, neconstituționalitatea celor din urmă, dacă nu se constată, în același timp, contrarietatea acestora cu dispoziții sau principii ale Constituției.

36. Prin urmare, neîncălcând niciuna dintre prevederile cadrului normativ, președintele Camerei Deputaților susține că dispozițiile Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate sunt constituționale prin raportare la prevederile art. 1 alin. (5) și art. 20 alin. (2) din Constituție.

37. **Președintele Camerei Deputaților** a transmis cu Adresa nr. 2/4.250/18 mai 2018, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 3.798 din 18 mai 2018, punctul său de vedere cu privire la sesizarea de neconstituționalitate care face obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 663A/2018, apreciind că aceasta este neîntemeiată. Cu privire la pretinsa încălcare a principiului bicameralismului, susținerile autorilor sesizării sunt nefondate pentru că nu sunt îndeplinite cumulativ cele două condiții esențiale statuate de Curtea Constituțională: existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele legii adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și existența unei configurații deosebite, semnificativ diferite, între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Curtea Constituțională a reținut, în jurisprudența sa, faptul că, din principiul separației puterilor în stat prevăzut de art. 1 alin. (4) din Constituție, derivă obligația de loialitate constituțională, noțiune care nu are o consacrare expresă în Constituție, ci a fost dedusă de instanța de contencios constituțional pe cale de interpretare a normelor prevăzute de Legea fundamentală. Astfel, respectarea statului de drept implică, de asemenea, comportament și practici constituționale care să faciliteze conformitatea cu regulile formale de către toate organele constituționale și respectul reciproc între acestea. În absența unui astfel de comportament, principiul separației puterilor în stat ar fi lipsit de conținut, în sensul că s-ar susține conduite contrare ideii de stat de drept.

38. Pe cale de consecință, astfel cum a subliniat Curtea Constituțională, interpretarea și aplicarea normelor criticate trebuie realizate întotdeauna cu bună-credință, în spiritul unui comportament loial față de Legea fundamentală, întrucât, într-o ipoteză contrară, rezultatul ar fi blocarea activității instituționale, sub aspectul îndeplinirii atribuțiilor constituționale, cu consecințe negative asupra structurilor democratice pe care se întemeiază statul.

39. **Președintele Senatului**, în Dosarul nr. 663A/2018, și **Guvernul** nu au comunicat punctul lor de vedere cu privire la obiecțiile de neconstituționalitate.

40. La dosarele cauzei a fost depus un memoriu din partea Asociației Forumul Judecătorilor, formulat în calitate de *amicus curiae*, prin care se susțin obiecțiile de neconstituționalitate privind dispozițiile Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate.

CURTEA,

examinând obiecțiile de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președinților Camerei Deputaților și Senatului, raportul judecătorului-raportor, dispozițiile Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate, precum și prevederile Constituției, reține următoarele:

41. În vederea soluționării prezentelor sesizări, Curtea procedează, mai întâi, la verificarea admisibilității acestora. Analiza îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a sesizării trebuie realizată prin raportare la art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, potrivit căruia „Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori.” Astfel, se constată că actul supus controlului de constituționalitate este o lege adoptată de Parlamentul României, sesizările fiind formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, respectiv de un număr de 62 de deputați aparținând grupului parlamentar al Partidului Național Liberal și un deputat neafiliat, subiecte de drept care întrunesc, potrivit dispozițiilor legale, calitatea de titulari ai sesizării Curții Constituționale cu obiecții de neconstituționalitate.

42. Analiza îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a sesizării trebuie realizată și prin raportare la art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, potrivit căruia „În vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, cu 5 zile înainte de a fi trimisă spre promulgare, legea se comunică Guvernului, Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și Avocatului Poporului și se depune la secretarul general al Camerei Deputaților și la cel al Senatului. În cazul în care legea a fost adoptată cu procedură de urgență, termenul este de două zile”. Cu privire la acest aspect se constată că Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate a fost adoptată, în procedură normală, de Camera Deputaților, Cameră decizională, în data de 25 aprilie 2018 și a fost depusă la secretarul general pentru exercitarea dreptului de sesizare cu privire la neconstituționalitatea legii, în data de 2 mai 2018, și trimisă spre promulgare în data de 8 mai 2018. Sesizarea formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, a fost înregistrată la Curtea Constituțională în data de 27 aprilie 2018, iar sesizarea formulată de 62 de deputați aparținând grupului parlamentar al Partidului Național Liberal și un deputat neafiliat a fost înregistrată la Curtea Constituțională în data de 7 mai 2018.

43. Termenele reglementate prin art. 133 alin. (3) din Regulamentul Camerei Deputaților, art. 56 alin. (1) din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului, respectiv art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 sunt „termene care privesc desfășurarea raporturilor constituționale dintre autoritățile publice și, prin urmare, în măsura în care nu se prevede altfel în mod expres, nu se calculează pe zile libere” (Decizia nr. 233 din 20 decembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 638 din 28 decembrie 1999). În consecință, nu sunt aplicabile în această procedură dispozițiile art. 181 alin. (1) pct. 2 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora, când termenul se socotește pe zile, nu intră în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua când acesta se împlinește, întrucât dreptul public este supus regulii în virtutea căreia termenele se calculează pe zile calendaristice, în sensul că se include în termen și ziua în care acesta începe să curgă și ziua când se împlinește (Decizia nr. 89 din 26 ianuarie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 115 din 19 februarie 2010).

44. Așa fiind, sesizarea formulată de 62 de deputați aparținând grupului parlamentar al Partidului Național Liberal și un deputat neafiliat a fost formulată în afara termenului de 5 zile prevăzut de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992. Având în

vedere, însă, că sesizarea Curții s-a realizat înainte de promulgarea legii, în interiorul termenului de 20 de zile, prevăzut de art. 77 alin. (1) din Constituție, sesizarea astfel formulată constituie temeiul constituțional *sui generis* al întreruperii termenului de promulgare. Într-o atare situație, luând act de faptul că sesizările de neconstituționalitate au fost formulate în termenul legal și cel constituțional, Curtea constată că obiecțiile de neconstituționalitate sunt admisibile.

45. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 1, 10, 15, 16 și 18 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor legale criticate.

46. Actul de sesizare în **Dosarul Curții Constituționale nr. 612A/2018** are ca obiect al criticilor de neconstituționalitate dispozițiile art. 2, 3, 4, 5, 6 și 8 din Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate.

47. Actul de sesizare în **Dosarul Curții Constituționale nr. 663A/2018** are ca obiect al criticilor de neconstituționalitate dispozițiile Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate, în ansamblul său, precum și dispozițiile art. 3 și art. 8 din lege, în special.

48. Având în vedere faptul că obiectul celor două sesizări îl constituie dispoziții ale aceluiași act normativ, pentru o bună administrare a actului de justiție constituțională, în temeiul art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992, plenul Curții Constituționale dispune, din oficiu, conexarea celor două cauze, respectiv a Dosarului nr. 663A/2018 la Dosarul nr. 612A/2018, care a fost primul înregistrat, urmând ca instanța constituțională să pronunțe o singură decizie prin care să efectueze controlul de constituționalitate a priori asupra dispozițiilor Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate, în ansamblul său, precum și asupra dispozițiilor art. 2, 3, 4, 5, 6 și 8 din lege, în special.

49. Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate are următorul conținut:

„Art. 1. — Măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate sunt măsuri de natură judiciară, dispuse prin hotărâre de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate, constând în înlocuirea măsurii executării pedepsei principale cu închisoarea în regim de detenție cu măsura executării acesteia la domiciliu, în libertate sau în regim special penitenciar.

Art. 2. — Măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate sunt:

a) măsura de executare la domiciliu a pedepsei privative de libertate;

b) măsura de executare fracționată a pedepsei privative de libertate: în timpul săptămânii la domiciliu și în zilele de sâmbătă și duminică într-un centru de detenție special înființat pentru această măsură sau în penitenciar;

c) măsura de executare a pedepsei privative de libertate în regim mixt la domiciliu, cu prestarea de zile de muncă în folosul comunității, în echivalent.

Art. 3. — (1) Judecătorul de supraveghere a privării de libertate poate dispune prin hotărâre una dintre măsurile alternative pentru persoanele condamnate la o pedeapsă de până la 5 ani, care au efectuat fracția de 1/5 necesară pentru luarea în discuție a regimului de detenție, cu aplicarea procedurii prevăzute la art. 8 din prezenta lege.

(2) Măsurile alternative nu pot fi dispuse în cazul deținuților care au săvârșit abateri disciplinare.

(3) Măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate nu se aplică pentru condamnările privative de libertate:

a) pentru săvârșirea de către condamnat a unei infracțiuni cu violență sau profitând de starea de neputință fizică sau psihică a victimei;

b) pentru infracțiuni de corupție prevăzute la art. 289—291 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, sau pentru infracțiunile prevăzute la art. 254—257 din Legea nr. 15/1968 privind Codul penal al României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 65 din 16 aprilie 1997, cu modificările și completările ulterioare;

c) persoanelor aflate în stare de recidivă.

Art. 4. — Măsura alternativă de executare a pedepsei privative de libertate a executării la domiciliu constă în executarea la domiciliu a pedepsei privative de libertate cu supraveghere din partea unor lucrători anume desemnați de către Ministerul Afacerilor Interne, cu sau fără brățară electronică.

Art. 5. — Măsura alternativă de executare fracționată a unei pedepse privative de libertate constă în executarea pedepsei numai în zilele de sâmbătă și duminică, într-un centru de detenție special înființat pentru această măsură sau în penitenciar.

Art. 6. — Măsura alternativă de executare în regim mixt a unei pedepse privative de libertate constă în executarea pedepsei la domiciliu cu prestarea de zile de muncă în folosul comunității, în echivalent.

Art. 7. — Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Justiției implementează dispozițiile prezentei legi, prin adoptarea de norme metodologice, în cel mult 30 de zile de la publicarea prezentei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. 8. — (1) Judecătorul de supraveghere a privării de libertate, în condițiile prezentei legi, va dispune stabilirea unei măsuri alternative de libertate pentru persoanele care au executat, fără a fi sancționate, jumătate din fracția minimă efectivă de executat în sistemul penitenciar.

(2) Hotărârea privind stabilirea măsurii alternative de executare a pedepsei sau amânarea aplicării acesteia se comunică deținutului în termen de 3 zile de la pronunțare. În situația în care a fost amânată aplicarea unei măsuri alternative de executare a pedepsei, deținutul poate contesta hotărârea, în 3 zile de la comunicare, la judecătoria din raza locului de deținere. Hotărârea pronunțată de judecătoria este definitivă.

(3) În situația în care, în urma analizei, judecătorul de supraveghere amână luarea unei măsuri alternative, termenul maxim de amânare nu poate fi mai mare de 6 luni. După această perioadă, din oficiu sau la solicitarea persoanei private de libertate, judecătorul va dispune asupra stabilirii unei măsuri alternative de executare a pedepsei. Prevederile alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(4) Pe durata executării pedepsei persoana privată de libertate poate beneficia de oricare dintre măsurile de executare alternative a pedepsei, în funcție de comportamentul acesteia și de natura infracțiunii săvârșite. Judecătorul de supraveghere poate dispune prin hotărâre la cererea persoanei private de libertate sau din oficiu înlocuirea unei măsuri alternative de executare a pedepsei privative de libertate cu o altă măsură alternativă de executare a pedepsei privative de libertate prevăzută în prezenta lege. Prevederile alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(5) Aplicarea oricăreia dintre măsurile alternative a pedepsei nu influențează calculul fracției minime obligatorii prevăzută de art. 100 din Codul de procedură penală pentru declanșarea procedurii de liberare condiționată așa cum este ea reglementată de Codul de procedură penală cu luarea în calcul a drepturilor persoanei private de libertate prevăzute de Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare."

50. Autorii sesizării susțin că dispozițiile criticate contravin prevederilor art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa referitoare la calitatea legii, precum și prevederilor art. 1 alin. (5) și art. 20 alin. (2) din Constituție, cu referire la art. 6 din

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în componenta privind securitatea raporturilor juridice, precum și prevederilor constituționale cuprinse în art. 61 alin. (2) referitoare la principiul bicameralismului parlamentar și în art. 74 alin. (4) privind inițiativa legislativă.

51. Propunerea de lege privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate a fost inițiată de un număr de 11 deputați și senatori și înaintată Senatului, în calitate de primă Cameră sesizată, la data de 28 februarie 2017. La data de 6 mai 2017, Consiliul Legislativ a avizat negativ propunerea legislativă, iar în data de 16 iunie 2017, Guvernul a trimis punctul său de vedere prin care susține adoptarea inițiativei, sub rezerva însușirii unor observații și propuneri. În urma desesizării Comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunități și validări, Biroul permanent al Senatului a trimis propunerea legislativă pentru raport, la Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției, constituită în temeiul Hotărârii Parlamentului României nr. 69/2017, astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Parlamentului României nr. 95/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 915 din 22 noiembrie 2017.

52. În data de 7 noiembrie 2017, propunerea legislativă a fost considerată adoptată tacit, de Senat, în temeiul art. 75 alin. (2) teza a treia din Constituție, și înaintată spre Camera decizională. Biroul permanent al Camerei Deputaților a trimis propunerea legislativă pentru raport, Comisiei juridice, de disciplină și imunități, iar, la data de 25 aprilie 2018, Camera Deputaților, în temeiul art. 75 și art. 76 alin. (1) din Constituție, a adoptat, cu amendamente, legea și a trimis-o spre promulgare Președintelui României în data de 8 mai 2018.

53. În termenul legal, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secția Unite, și un număr de 62 de deputați aparținând grupului parlamentar al Partidului Național Liberal și un deputat neafiliat au formulat prezentele obiecții de neconstituționalitate, care fac obiectul dosarelor conexe.

54. Analizând **criticile de neconstituționalitate extrinsecă** referitoare la Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate, în ansamblul său, Curtea reține cele statuate prin Decizia nr. 710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 358 din 28 mai 2009: „potrivit art. 61 din Constituția României, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării, iar structura sa este bicamerală, fiind alcătuit din Camera Deputaților și Senat. Principiul bicameralismului, astfel consacrat, se reflectă însă nu numai în dualismul instituțional în cadrul Parlamentului, ci și în cel funcțional, deoarece art. 75 din Legea fundamentală stabilește competențe de legiferare potrivit cărora fiecare dintre cele două Camere are, în cazurile expres definite, fie calitatea de primă Cameră sesizată, fie de Cameră decizională. Totodată, ținând seama de indivizibilitatea Parlamentului ca organ reprezentativ suprem al poporului român și de unicitatea sa ca autoritate legiuitoare a țării, Constituția nu permite adoptarea unei legi de către o singură Cameră, fără ca proiectul de lege să fi fost dezbătut și de cealaltă Cameră. Art. 75 din Legea fundamentală a introdus, după revizuirea și republicarea acesteia în octombrie 2003, soluția obligativității sesizării, în anumite materii, ca primă Cameră, de reflecție, a Senatului sau, după caz, a Camerei Deputaților și, pe cale de consecință, reglementarea rolului de Cameră decizională, pentru anumite materii, a Senatului și, pentru alte materii, a Camerei Deputaților, tocmai pentru a nu exclude o Cameră sau alta din mecanismul legiferării”.

55. De asemenea, dezbaterile parlamentare a unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative nu poate face abstracție de evaluarea acesteia în plenul celor două Camere ale Parlamentului. Așa fiind, modificările și completările pe care Camera decizională le aduce asupra proiectului de lege sau propunerii legislative adoptate de prima Cameră sesizată trebuie

să se raporteze la materia avută în vedere de inițiator și la forma în care a fost reglementată de prima Cameră. Altfel, se ajunge la situația ca o singură Cameră, și anume Camera decizională, să legifereze în mod exclusiv, ceea ce contravine principiului bicameralismului (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 472 din 22 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 336 din 30 aprilie 2008).

56. Pe cale jurisprudențială (Decizia nr. 710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 358 din 28 mai 2009, Decizia nr. 413 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, sau Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011), Curtea a stabilit două criterii esențiale pentru a se determina cazurile în care prin procedura legislativă se încalcă principiul bicameralismului: pe de o parte, existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și, pe de altă parte, existența unei configurații semnificativ diferite între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Întrunirea cumulativă a celor două criterii este de natură a afecta principiul constituțional care guvernează activitatea de legiferare a Parlamentului, plasând pe o poziție privilegiată Camera decizională, cu eliminarea, în fapt, a primei Camere sesizate din procesul legislativ.

57. Cu toate acestea, stabilind limitele principiului bicameralismului, prin Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 53 din 23 ianuarie 2012, Curtea a observat că aplicarea acestui principiu nu poate avea ca efect „deturnarea rolului de Cameră de reflecție a primei Camere sesizate [...] în sensul că aceasta ar fi Camera care ar fixa în mod definitiv conținutul proiectului sau propunerii legislative (și, practic, conținutul normativ al viitoarei legi), ceea ce are drept consecință faptul că cea de-a doua Cameră, Camera decizională, nu va avea posibilitatea să modifice ori să completeze legea adoptată de Camera de reflecție, ci doar posibilitatea de a o aproba sau de a o respinge”. Sub aceste aspecte „este de netăgăduit că principiul bicameralismului presupune atât conclucrarea celor două Camere în procesul de elaborare a legilor, cât și obligația acestora de a-și exprima prin vot poziția cu privire la adoptarea legilor; prin urmare, lipsirea Camerei decizionale de competența sa de a modifica sau completa legea astfel cum a fost adoptată de Camera de reflecție, deci de a contribui la procesul de elaborare a legilor, ar echivala cu limitarea rolului său constituțional și cu acordarea unui rol preponderent Camerei de reflecție în raport cu cea decizională în procesul de elaborare a legilor. Într-o atare situație, Camera de reflecție ar elimina posibilitatea Camerei decizionale de a conlucra la elaborarea actelor normative, aceasta din urmă putându-și doar exprima prin vot poziția cu privire la propunerea sau proiectul de lege deja adoptat de Camera de reflecție, ceea ce este de neconceput”. În consecință, Curtea a reținut, prin Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, că art. 75 alin. (3) din Constituție, atunci când folosește sintagma „decide definitiv” cu privire la Camera decizională, nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune ca proiectul sau propunerea legislativă adoptată de prima Cameră sesizată să fie dezbătută în Camera decizională, unde i se pot aduce modificări și completări. Însă, în acest caz, Camera decizională nu poate modifica substanțial obiectul de reglementare și configurația inițiativei legislative, cu consecința deturnării de la finalitatea urmărită de inițiator.

58. Analiza modificărilor adoptate în Camera decizională cu privire la legea supusă controlului de constituționalitate. Pornind de la premisa că legea este, cu aportul specific al fiecărei Camere, opera întregului Parlament, apreciem că autoritatea legiuitoare trebuie să respecte principiile constituționale în virtutea cărora o lege nu poate fi adoptată de către o singură Cameră.

59. Din analiza comparativă a conținutului normativ al actelor adoptate în prima Cameră sesizată (Senatul), respectiv în Camera decizională (Camera Deputaților), Curtea observă că aceasta din urmă aduce completări propunerii legislative, modificând o parte din articolele inițiale și introducând altele noi. Modificările criticate de autorii sesizării de neconstituționalitate, sub aspectul încălcării principiului bicameralismului, vizează mai multe aspecte, care vor fi examinate în continuare de instanța constituțională.

60. Scopul legii, așa cum acesta a fost declarat de inițiatori în Expunerea de motive care a însoțit propunerea legislativă, a fost „adoptarea unui set de măsuri de executare a pedepsei, cu caracter judiciar, pe care judecătorul să le poată aplica pentru înlocuirea pedepsei cu executare în regim de detenție atunci când individualizează pedeapsa cu închisoarea”. Pornind de la premisa că „măsurile alternative neprivative de libertate sunt rar utilizate în activitatea judiciară românească”, „pentru a evita aplicarea sancțiunilor Curții Europene a Drepturilor Omului”, autorii inițiativei legislative au considerat că „este de datoria legiuitorului să adopte norme care să ofere judecătorului posibilitatea de a înlocui o pedeapsă în regim privativ de libertate cu măsuri alternative credibile care realizează mai bine scopul reeducării, al reinsertiei sociale, dar și al prevenirii recidivei. De asemenea, adoptarea unor măsuri alternative de executare ale pedepsei conduce la asigurarea și garantarea respectării drepturilor fundamentale ale persoanei condamnate”. În acest sens, „pentru aplicarea reglementării este necesar ca statul român să procedeze la redimensionarea sistemului de probațiune, astfel încât acesta să ajungă la 5.000 de inspectori de probațiune și la implicarea comunităților locale în asigurarea condițiilor pentru executarea măsurilor alternative”.

61. Propunerea legislativă, însușită de prima Cameră sesizată, care a adoptat tacit legea, avea următoarea redactare:

„Art. 1. — Măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate sunt măsuri de natură judiciară, dispuse de judecător, constând în înlocuirea măsurii executării pedepsei principale cu închisoarea în regim de detenție cu măsura executării acesteia la domiciliu, în libertate sau în regim special penitenciar.

Art. 2. — Măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate sunt:

a) măsura de executare la domiciliu a pedepsei privative de libertate;

b) măsura de executare fracționată a pedepsei privative de libertate în zilele de sâmbătă și duminică într-un centru special înființat pentru această măsură de executare;

c) măsura de executare a pedepsei în echivalent zile de muncă în folosul comunității;

d) măsura de executare a pedepsei privative de libertate în regim mixt, de echivalent zile de muncă în folosul comunității și de zile de executare sâmbătă și duminică într-un centru special înființat.

Art. 3. — (1) Măsura alternativă de executare a pedepsei privative de libertate a executării la domiciliu constă în executarea la domiciliu a pedepsei privative de libertate, cu supraveghere prin brățară electronică.

(2) Măsura se poate aplica pentru condamnarea la pedeapsa de până la 3 ani închisoare cu executarea acesteia în regim de detenție.

(3) Măsura nu se aplică pentru condamnările privative de libertate aplicate pentru săvârșirea de către condamnat a unei infracțiuni cu violență sau profitând de starea de neputință fizică sau psihică a victimei, infracțiuni de serviciu, pentru infracțiuni de corupție sau cele conexe infracțiunilor de corupție, cât și persoanelor aflate în stare de recidivă.

Art. 4. — (1) Măsura alternativă de executare fracționată a unei pedepse privative de libertate constă în executarea pedepsei în regim deschis de detenție numai în zilele de

sâmbătă și duminică, numai într-un centru de detenție special înființat în acest scop.

(2) Măsura se poate aplica pentru condamnarea la pedeapsa de până la 4 ani închisoare cu executarea acesteia în regim de detenție.

(3) Măsura nu se aplică pentru condamnările privative de libertate aplicate pentru săvârșirea de către condamnat a unei infracțiuni cu violență sau profitând de starea de neputință fizică sau psihică a victimei, infracțiuni de serviciu, pentru infracțiuni de corupție sau cele conexe infracțiunilor de corupție, cât și persoanelor aflate în stare de recidivă.

Art. 5. — (1) Măsura alternativă de executare în echivalent a unei pedepse privative de libertate constă în executarea pedepsei prin prestarea de zile de muncă în folosul comunității și echivalarea acestora zilelor de executat în regim de detenție. Echivalarea se realizează prin raportul de 2 zile de muncă în folosul comunității la o zi de detenție. Munca se prestează la unitatea sau unitățile desemnate de judecător în regim de 8 ore/zi, indiferent de intervalul orar.

(2) Măsura se poate aplica pentru condamnarea la pedeapsa de până la 4 ani închisoare cu executarea acesteia în regim de detenție.

(3) Măsura nu se aplică pentru condamnările privative de libertate aplicate pentru săvârșirea de către condamnat a unei infracțiuni cu violență sau profitând de starea de neputință fizică sau psihică a victimei, infracțiuni de serviciu, pentru infracțiuni de corupție sau cele conexe infracțiunilor de corupție, cât și persoanelor aflate în stare de recidivă.

Art. 6. — (1) Măsura alternativă de executare în regim mixt a unei pedepse privative de libertate constă în executarea pedepsei prin prestarea de zile de muncă în folosul comunității în echivalent și de executare a pedepsei în regim deschis de detenție numai în centrul special înființat pentru executarea măsurilor alternative.

(2) Măsura se poate aplica pentru condamnarea la pedeapsa de până la 4 ani închisoare cu executarea acesteia în regim de detenție.

(3) Măsura nu se aplică pentru condamnările privative de libertate aplicate pentru săvârșirea de către condamnat a unei infracțiuni cu violență sau profitând de starea de neputință fizică sau psihică a victimei, infracțiuni de serviciu, pentru infracțiuni de corupție sau cele conexe infracțiunilor de corupție, cât și persoanelor aflate în stare de recidivă.

Art. 7. — Ministerul Justiției implementează dispozițiile prezentei legi, prin adoptarea de norme metodologice, în cel mult 18 luni de la publicarea prezentei legi și prin crearea, în spații noi, a centrelor de detenție pentru executarea măsurilor alternative, prin achiziția de brățări electronice în scop de supraveghere a executării pedepselor la domiciliu și prin angajarea de personal în sistemul de probațiune, norma de angajare fiind de un inspector de probațiune pentru cel mult 60 de persoane care execută o măsură alternativă la măsura executării în detenție a pedepsei cu închisoarea.

Art. 8. — Prezenta lege intră în vigoare după 12 luni de la publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I."

62. Camera decizională modifică și completează reglementarea, astfel: **art. 1** este modificat în sensul că măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate sunt dispuse, prin hotărâre, de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate; **art. 2** prevede care sunt măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate, respectiv măsura de executare la domiciliu a pedepsei privative de libertate, măsura de executare fracționată a pedepsei privative de libertate: în timpul săptămânii la domiciliu și în zilele de sâmbătă și duminică într-un centru de detenție special înființat pentru această măsură sau în penitenciar, precum și măsura de executare a pedepsei privative de libertate în regim mixt la domiciliu, cu prestarea de zile de muncă în folosul comunității, în echivalent. Reglementarea adoptată de Camera decizională

elimină măsura de executare a pedepsei în echivalent zile de muncă în folosul comunității, prevăzută de art. 2 lit. c) și art. 5 din forma adoptată de prima Camera sesizată, și modifică măsura de executare a pedepsei privative de libertate în regim mixt care, în forma inițială, prevedea combinația dintre echivalent zile de muncă în folosul comunității și de zile de executare sâmbătă și duminică într-un centru special înființat; **art. 3** stabilește condițiile în care poate fi dispusă una dintre măsurile alternative, sistematizând într-un singur articol prevederi care se regăseau în conținutul formei inițiale a legii. Astfel, măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate pot fi dispuse cu privire la persoane condamnate la o pedeapsă de până la 5 ani (forma propunerii legislative prevedea o condamnare de până la 3 ani pentru măsura alternativă de executare a pedepsei privative de libertate a executării la domiciliu și de până la 4 ani pentru celelalte măsuri alternative). În plus față de forma propusă de inițiatori, legea adoptată de Camera decizională prevede ca persoanele cărora li se aplică măsurile alternative trebuie să fi executat în regim de detenție o fracție (1/5) din pedeapsa stabilită prin hotărârea definitivă de condamnare și să nu fi săvârșit abateri disciplinare pe durata detenției. Reglementarea finală reia soluția legislativă din propunerea legislativă cu privire la interdicțiile de aplicare a măsurilor alternative de executare a pedepsei privative de libertate pentru infracțiuni cu violență sau profitând de starea de neputință fizică sau psihică a victimei, pentru infracțiuni de corupție prevăzute la art. 289—291 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, sau pentru infracțiunile prevăzute la art. 254—257 din Legea nr. 15/1968 privind Codul penal al României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 65 din 16 aprilie 1997, cu modificările și completările ulterioare, respectiv persoanelor aflate în stare de recidivă; **art. 44** definește măsura alternativă de executare a pedepsei privative de libertate a executării la domiciliu, care constă în „executarea la domiciliu a pedepsei privative de libertate cu supraveghere din partea unor lucrători anume desemnați de către Ministerul Afacerilor Interne, cu sau fără brățară electronică”, într-un mod parțial diferit de modul în care aceasta era definită de propunerea legislativă, care prevedea „executarea la domiciliu a pedepsei privative de libertate, cu supraveghere prin brățară electronică”; **art. 5** definește măsura alternativă de executare fracționată a unei pedepse privative de libertate, care constă în „executarea pedepsei numai în zilele de sâmbătă și duminică, într-un centru de detenție special înființat pentru această măsură sau în penitenciar”, față de forma inițială a legii care prevedea „executarea pedepsei în regim deschis de detenție numai în zilele de sâmbătă și duminică, numai într-un centru de detenție special înființat în acest scop”; **art. 6** definește măsura alternativă de executare în regim mixt a unei pedepse privative de libertate, care constă în „executarea pedepsei la domiciliu cu prestarea de zile de muncă în folosul comunității, în echivalent”, în mod parțial diferit de forma propunerii legislative care prevedea „executarea pedepsei prin prestarea de zile de muncă în folosul comunității în echivalent și de executare a pedepsei în regim deschis de detenție numai în centrul special înființat pentru executarea măsurilor alternative”; **art. 7** păstrează soluția legislativă care reglementează obligația Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Justiției de a implementa dispozițiile legii, prin adoptarea de norme metodologice, în cel mult 30 de zile de la publicarea prezentei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I, modificând termenul care în forma inițială era de 18 luni, și elimină prevederea expresă privind implementarea legii prin crearea, în spații noi, a centrelor de detenție pentru executarea măsurilor alternative, prin achiziția de brățări electronice în scop de supraveghere a executării pedepselor la domiciliu și prin angajarea de personal în sistemul de probațiune; **art. 8** conține dispoziții nou-introduse în Camera decizională, care vizează procedura pe care trebuie să o urmeze judecătorul de

supraveghere a privării de libertate pentru a dispune măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate, respectiv termenul de comunicare a hotărârii privind stabilirea măsurii alternative de executare a pedepsei sau amânarea aplicării acesteia, termenul de contestare a acesteia, posibilitatea înlocuirii unei măsuri alternative de executare a pedepsei privative de libertate cu o altă măsură alternativă de executare a pedepsei privative de libertate prevăzută de lege, lipsa efectelor aplicării măsurilor alternative de executare a pedepsei privative de libertate asupra instituției liberării condiționate.

63. Din analiza comparată a dispozițiilor normative adoptate de cele două Camere ale Parlamentului, Curtea observă că, deși forma adoptată de Camera decizională sporește sfera de incidență a măsurilor alternative de executare a pedepsei privative de libertate, ridicând pragul pedepsei la care a fost condamnată o persoană până la 5 ani, **reglementarea stabilește condiții mai restrictive de aplicare a măsurilor alternative**. Astfel, spre deosebire de propunerea legislativă care prevedea posibilitatea judecătorului fondului cauzei de a individualiza pedeapsa cu închisoarea în executarea la domiciliu, executarea în regim deschis de detenție numai în zilele de sâmbătă și duminică, numai într-un centru de detenție special, în echivalent prin prestarea de zile de muncă în folosul comunității sau executarea în regim mixt prin prestarea de zile de muncă în folosul comunității în echivalent și prin executarea pedepsei în regim deschis de detenție numai în centrul special, **legea adoptată condiționează incidența măsurilor alternative de pronunțarea unei hotărâri judecătorești de condamnare la pedeapsa cu închisoarea cu executare, respectiv de executarea unei fracții din pedeapsă în regim de detenție**. Cu alte cuvinte, legea modifică cadrul normativ al executării pedepselor privative de libertate, consacrand în competența judecătorului de supraveghere a privării de libertate posibilitatea de a dispune înlocuirea modalității de executare a pedepsei din detenția în regim penitenciar într-una dintre măsurile alternative de executare dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de lege: persoana să fi fost condamnată la o pedeapsă de până la 5 ani pentru o infracțiune care nu cade în sfera celor pentru care legea interzice aplicarea măsurii alternative, persoana să fi executat în regim de detenție în penitenciar o fracție din pedeapsa stabilită prin hotărârea definitivă de condamnare și să nu fi săvârșit abateri disciplinare pe durata detenției.

64. Prin urmare, **Camera decizională a acționat în sfera sa de competență, modificând o normă care a fost supusă dezbaterii celor două Camere**. Măsura nu se abate de la scopul urmărit de inițiatorii propunerii legislative, ci constituie expresia unei reglementări univoce, corespunzătoare cu finalitatea legii, aceea de a oferi judecătorului „posibilitatea de a înlocui o pedeapsă în regim privativ de libertate cu măsuri alternative credibile care realizează mai bine scopul reeducării, al reinserției sociale, dar și al prevenirii recidivei”. Modificarea operată în Camera decizională **nu aduce elemente novatoare în cuprinsul legii pe care o modifică**, care ar schimba esențial conținutul normativ al legii. Cu privire la aceste aspecte se observă că, **deși există diferențe de redactare între cele două forme ale legii adoptate de cele două Camere**, fiecare dintre acestea și-au exercitat dreptul propriu de a aduce modificări, completări sau eliminări dispozițiilor care au făcut obiectul inițiativei legislative. A interpreta că doar intervenția primei Camere sesizate s-a realizat cu respectarea competențelor proprii ale acesteia, în vreme ce Camera decizională și-a depășit aceste competențe, ar echivala cu limitarea rolului constituțional al acesteia din urmă și cu acordarea unui rol preponderent, chiar decisiv, primei Camere în procesul de elaborare a legii, cu consecința lipirii Camerei decizionale de competența sa de a modifica, completa sau abroga legea, astfel cum aceasta a fost adoptată de prima Cameră sesizată. Or, așa

cum a statuat Curtea prin Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, art. 75 alin. (3) din Constituție, atunci când folosește sintagma „decide definitiv” cu privire la Camera decizională, nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune ca proiectul sau propunerea legislativă adoptat/ă de prima Cameră sesizată să fie dezbătut/ă în Camera decizională, unde i se pot aduce modificări și completări.

65. Cu privire la majorarea cuantumului pedepsei de la 3 și 4 ani, cât prevedea forma inițială a legii, la 5 ani, pentru care devin incidente măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate, Curtea constată că stabilirea nivelului acestui prag este un element care ține în exclusivitate de opțiunea legiuitorului, Camera decizională având libertatea de a dispune sub acest aspect pe baza unor considerente de oportunitate, apreciate în funcție de scopul legii și de perioada în care se estimează a fi atins acest scop. Aceleași argumente susțin și opțiunea Camerei decizionale de a adopta o reglementare mai restrictivă (art. 2), limitând ipotezele avute în vedere de inițiatori și de prima Cameră sesizată. De asemenea, noile dispoziții care reglementează condițiile în care poate fi dispusă una dintre măsurile alternative sunt determinate strict de legiuitor (art. 3) și vizează același scop al legiferării — necesitatea soluționării problemelor sistemului penitenciar din România privind supraaglomerarea și condițiile de detenție și intră în marja de apreciere a Camerei decizionale de a asigura într-un mod cât mai concret realizarea acestui scop.

66. În ceea ce privește modificările operate prin art. 4—6, care definesc măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate, se constată că acestea nu reprezintă altceva decât intervenții care se încadrează în limitele de competență ale Camerei decizionale de a modifica, completa sau abroga legea, astfel cum aceasta a fost adoptată de prima Cameră sesizată.

67. Modificarea art. 7, sub aspectul termenului 30 de zile de la publicarea legii în Monitorul Oficial al României, Partea I, termen în care Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Justiției au obligația de a adopta norme metodologice în scopul implementării dispozițiilor legale, corespunde scopului legii și nevoii de a soluționa cu celeritate problemele sistemului penitenciar din România privind supraaglomerarea și condițiile de detenție. Eliminarea prevederii exprese privind modalitățile concrete de implementare a legii nu afectează conținutul normativ al acesteia, autoritățile competente cu punerea în aplicare a noilor prevederi legale având obligația de a identifica toate aspectele pe care aplicarea legii le implică, fără a se limita la crearea centrelor de detenție pentru executarea măsurilor alternative, achiziția de brățări electronice în scop de supraveghere a executării pedepselor la domiciliu și angajarea de personal în sistemul de probațiune.

68. În ceea ce privește conținutul normativ al art. 8 din lege, nou introdus în Camera decizională, Curtea reține că acestea reprezintă norme cu caracter procedural, obligatorii pentru punerea în aplicare a legii de către organele judiciare, care au ca finalitate stabilirea regulilor după care se desfășoară procesul penal, aflat în faza executării pedepsei stabilite printr-o hotărâre judecătorească definitivă. Necesitatea introducerii acestor dispoziții este inerentă modificării operate asupra prevederilor art. 1 coroborate cu art. 3 din lege, respectiv atribuirea către judecătorul de supraveghere a privării de libertate a competenței de a dispune cu privire la luarea măsurilor alternative de executare a pedepsei privative de libertate.

69. În concluzie, Curtea observă că, deși forma adoptată de Senat, primă Cameră sesizată, diferă de cea adoptată de Camera Deputaților, Cameră decizională, între cele două forme ale legii nu există diferențe majore de conținut, legea finală dând substanță și efectivitate scopului urmărit de inițiatori, membri ai Parlamentului României. Curtea constată, astfel, că legea, în redactarea pe care a adoptat-o Camera Deputaților, nu se îndepărtează în mod esențial de textul adoptat în Senat, și nici

nu deturneză obiectivele urmărite de inițiativa legislativă, prin modificările aduse, Camera Deputaților reglementând norme care au fost puse în dezbateră Senatului, ca primă Cameră sesizată, elementele novatoare nefiind semnificative, de substanță, ci, dimpotrivă, ele circumscriindu-se obiectului de reglementare a propunerii legislative. Bicameralismul nu înseamnă ca ambele Camere să se pronunțe asupra unei soluții legislative identice, în Camera decizională putând exista abateri inerente de la forma adoptată de prima Cameră sesizată, desigur, fără schimbarea obiectului esențial al proiectului de lege/prounerii legislative. A nega posibilitatea Camerei decizionale de a se îndepărta de la forma votată în Camera de reflecție ar însemna limitarea rolului său constituțional, iar caracterul decizional atașat acesteia devine iluzoriu. S-ar ajunge la un veritabil mimetism în sensul că cea de-a doua Cameră se va identifica, în ceea ce privește activitatea sa legislativă, cu prima Cameră, neputându-se îndepărta în niciun fel de la soluțiile legislative pentru care a optat prima Cameră, ceea ce este contrar, până la urmă, chiar ideii de bicameralism.

70. Prin urmare, nu se poate susține încălcarea principiului bicameralismului și a dreptului la inițiativă legislativă atât timp cât legea adoptată de Camera decizională se referă la aspectele principale pe care le-a avut în vedere propunerea de lege în forma sa inițială, însușită de prima Cameră sesizată. În acest sens, modificările aduse formei adoptate de prima Cameră cuprind soluții legislative care păstrează concepția de ansamblu a acesteia, adaptate în mod corespunzător, prin stabilirea unor soluții legislative alternative/complementare care nu se abat de la forma adoptată de prima Cameră, în condițiile în care acestea sunt mai bine sistematizate în cadrul ansamblului legii, cu realizarea anumitor coroborări inerente oricărei modificări (a se vedea în acest sens Decizia nr. 765 din 14 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 134 din 21 februarie 2017).

71. Având în vedere cele anterior expuse, **Curtea constată că dispozițiile legale criticate nu încalcă art. 61 alin. (2) și art. 74 alin. (4) din Constituție.**

72. Analizând **criticile de neconstituționalitate** într-o secă referitoare la neconstituționalitatea dispozițiilor art. 2, 3, 4, 5, 6 și 8 din Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate, precum și a legii în ansamblul său, Curtea reține că acestea vizează încălcarea **cerințelor de calitate a legii, prin raportare la art. 1 alin. (5) din Constituție.**

73. Cu privire la dispozițiile **art. 2 din lege**, critica vizează modul defectuos de redactare, susceptibil a genera dificultăți în interpretarea și aplicarea legii. Astfel, **dispozițiile art. 2 lit. a) coroborate cu cele ale art. 4 din lege**, care prevăd că „*măsura alternativă de executare a pedepsei privative de libertate a executării la domiciliu constă în executarea la domiciliu a pedepsei privative de libertate cu supraveghere din partea unor lucrători anume desemnați de către Ministerul Afacerilor Interne, cu sau fără brățară electronică*”, nu pot constitui temeiul stabilirii cu certitudine a modalității de supraveghere a persoanei condamnate care execută pedeapsa la domiciliu, fără brățară electronică. Examinând dispozițiile legale, se reține că legea prevede, ca modalitate de supraveghere a executării la domiciliu a pedepsei privative de libertate, desemnarea „unor lucrători” de către Ministerul Afacerilor Interne. În condițiile în care determinarea persoanelor care urmează să fie desemnate pentru a supraveghea persoanele condamnate poate fi realizată prin intermediul normelor metodologice de aplicare a legii, Curtea constată că **legea nu determină modalitatea concretă în care acestea își vor exercita obligația legală în situația în care persoana condamnată este obligată să poarte brățara electronică**, care reprezintă un dispozitiv de monitorizare a acesteia într-un regim informatic securizat, **și cu atât mai grav în cazul în care persoana condamnată nu este obligată să poarte brățara electronică.** Astfel, legea nu prevede dacă

supravegherea constă în paza efectivă a domiciliului persoanei condamnate, variantă *eo ipso* absurdă, sau într-o altă modalitate de monitorizare, dar care ar implica instituirea unor obligații în sarcina persoanei condamnate prin acte juridice cu caracter infralegal, ceea ce este inadmisibil din perspectiva respectării principiului legalității, în componentele sale referitoare la claritatea și previzibilitatea normei. Prin urmare, Curtea constată că dispozițiile art. 4 din Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate nu răspund exigenței constituționale privind previzibilitatea legii, întrucât nu stabilesc modalitatea de supraveghere a persoanei condamnate care execută pedeapsa la domiciliu fără brățară electronică.

74. În ceea ce privește **art. 2 lit. b) din lege** care enumeră „*măsura de executare fracționată a pedepsei privative de libertate: în timpul săptămânii la domiciliu și în zilele de sâmbătă și duminică într-un centru de detenție special înființat pentru această măsură sau în penitenciar*”, autorii sesizării susțin că, în cuprinsul **art. 5 din lege**, care reglementează conținutul acestei măsuri, nu se face nicio referire la fracția din pedeapsă care se execută în timpul săptămânii la domiciliu.

75. Pornind de la definiția, dată de art. 4 din lege, măsurii alternative de executare a pedepsei privative de libertate a executării la domiciliu, și anume că această „*constă în executarea la domiciliu a pedepsei privative de libertate cu supraveghere [...]*”, și în lipsa unei prevederi exprese cu privire la modul în care se realizează conversia, din textul legal al art. 2 lit. b) rezultă că înlocuirea măsurii executării pedepsei principale cu închisoarea în regim de detenție cu măsura executării acesteia la domiciliu se realizează în regim de echivalență, respectiv unei zile de detenție în penitenciar îi corespunde o zi de detenție la domiciliu. Prin urmare, în cazul măsurii alternative de executare fracționată a unei pedepse privative de libertate, legiuitorul folosește în mod impropriu sintagma „*executare fracționată*”, întrucât din analiza elementelor ce definesc această măsură ar rezulta că, de fapt, **ea nu reprezintă decât un mod mixt de executare a pedepsei: în regim de detenție la domiciliu (în restul zilelor săptămânii) și în regim de detenție într-un centru de detenție special înființat pentru această măsură sau în penitenciar (în zilele de sâmbătă și duminică).** Așadar, „*executarea fracționată a pedepsei*” nu reflectă decât modul mixt în care se individualizează executarea pedepsei, fracția, ca rezultat al unei relații parte/întreg, fiind efectul distincției zile/săptămână, în funcție de care se determină locul de executare a detenției, respectiv domiciliu/centru de detenție special înființat pentru această măsură sau penitenciar.

76. Pe de altă parte însă dispozițiile **art. 5 din lege** prevăd că aceeași măsură alternativă de executare fracționată a unei pedepse privative de libertate constă în „*executarea pedepsei numai în zilele de sâmbătă și duminică, într-un centru de detenție special înființat pentru această măsură sau în penitenciar*”. Cu alte cuvinte, art. 2 lit. b) definește măsura alternativă ca un mod mixt de executare a pedepsei: în regim de detenție la domiciliu și în regim de detenție într-un centru de detenție special înființat pentru această măsură sau în penitenciar, în vreme ce art. 5 din lege definește măsura ca un mod fracționat de executare a pedepsei: numai în zilele de sâmbătă și duminică, într-un centru de detenție special înființat pentru această măsură sau în penitenciar. Având în vedere aceste aspecte, Curtea apreciază că **dispozițiile art. 2 lit. b) și art. 5 din lege reglementează soluții legislative contradictorii, de natură a genera confuzie și incertitudine cu privire la modul de interpretare și aplicare a dispozițiilor normative.**

77. O împrejurare diferită, din perspectiva calculului perioadei de detenție, este cea prevăzută de dispozițiile **art. 2 lit. c) din lege**, coroborate cu cele ale art. 6, potrivit cărora „*măsura alternativă de executare în regim mixt a unei pedepse privative de libertate constă în executarea pedepsei la domiciliu cu prestarea de zile de muncă în folosul comunității, în echivalent*”.

În această situație **legiuitorul omite să reglementeze modul în care se echivalează prestarea muncii în folosul comunității**. Eliminând măsura alternativă de executare în echivalent a unei pedepse privative de libertate, care se regăsea în forma propusă de inițiatorii legii, adoptată de prima Cameră sesizată, și care consta în executarea pedepsei prin prestarea de zile de muncă în folosul comunității și echivalarea acestora zilelor de executat în regim de detenție, legiuitorul a omis să păstreze în legea finală, adoptată de Camera decizională, condițiile în care operează echivalarea, condiții aplicabile și în cazul măsurii alternative de executare în regim mixt: executarea pedepsei la domiciliu și prestarea de zile de muncă în folosul comunității, în echivalent. Forma inițială a legii prevedea că aceasta se realizează „*prin raportul de 2 zile de muncă în folosul comunității la o zi de detenție. Munca se prestează la unitatea sau unitățile desemnate de judecător în regim de 8 ore/zi, indiferent de intervalul orar*”. Prin omisiunea reglementării modului de calcul în care se realizează echivalarea, Curtea constată că **dispozițiile art. 2 lit. c) din lege, coroborate cu cele ale art. 6, sunt lipsite de efecte juridice, ele neputând fi aplicate în practică**.

78. Mai mult, din analiza conținutului normativ al Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate, Curtea observă că aceasta, **reglementând măsuri alternative distincte, cu consecințe diferite asupra modului, locului și condițiilor de executare a pedepselor, nu stabilește criteriile pe baza cărora judecătorul poate dispune una dintre aceste măsuri**. Conform **art. 3 alin. (1) și (2) din lege**, oricare dintre măsurile alternative poate fi dispusă dacă este îndeplinită condiția generală ca persoana să fi fost condamnată la pedeapsa principală a închisorii de până la 5 ani pentru o infracțiune care nu se regăsește printre cele enumerate expres de art. 3 alin. (3) din lege, să fi executat o fracție de 1/5 din această pedeapsă și să nu fi fost sancționată disciplinar pe durata detenției. Mai mult, **art. 8 alin. (4) teza întâi din lege** stabilește că, pe durata executării pedepsei, persoana privată de libertate poate beneficia de oricare dintre măsurile alternative, în funcție de comportamentul acesteia și de natura infracțiunii săvârșite. Criteriile prevăzute de această normă, respectiv comportamentul și natura infracțiunii, care sunt transpuse concret în art. 3 alin. (2) — lipsa sancțiunilor disciplinare — și în art. 3 alin. (3) — interdicția de a aplica o măsură alternativă de executare a pedepsei privative de libertate pentru un anumit gen de infracțiuni, respectiv persoanelor aflate în stare de recidivă —, dacă sunt îndeplinite, determină dreptul persoanei condamnate de a solicita aplicarea oricăreia dintre măsurile prevăzute de lege și nicidecum nu sunt de natură a delimita incidența uneia sau alteia dintre măsurile reglementate. Cu alte cuvinte, **odată îndeplinite condițiile generale prevăzute de art. 3 din lege, judecătorul nu are criterii obiective și concrete în funcție de care să determine aplicarea sau refuzul aplicării uneia dintre măsurile alternative, ci trebuie să dispună cu privire la măsura pentru care persoana condamnată a optat**, în funcție de interesul său individual raportat la avantajele/beneficiile pe care măsura i le oferă. Într-o atare situație, legea deturbează instituția individualizării judiciare a executării pedepsei, întrucât judecătorul nu are pârghiile necesare realizării unei atari individualizări, **omisiunea includerii unor criterii precise pentru dispunerea uneia dintre măsurile alternative afectând nu numai caracterul previzibil al legii, ci și scopul acesteia, acela de a institui măsuri de natură judiciară alternative de executare a pedepsei privative de libertate**. Aceleași argumente sunt valabile și cu privire la dispozițiile **art. 8 alin. (4) teza a doua**, care reglementează **posibilitatea înlocuirii unei măsuri alternative de executare a pedepsei privative de libertate cu o altă astfel de măsură**, unde legiuitorul omite să stabilească criteriile și condițiile pe baza cărora judecătorul poate dispune înlocuirea.

79. Mai mult, legiuitorul omite să reglementeze de câte ori poate fi dispusă înlocuirea măsurilor alternative, care este termenul în care poate fi solicitată o nouă înlocuire a măsurii dispuse sau dacă judecătorul poate revoca măsura alternativă dispusă. Astfel, în condițiile în care măsura alternativă de executare a pedepsei privative de libertate presupune executarea la domiciliu, executarea fracționată: în timpul săptămânii la domiciliu și în zilele de sâmbătă și duminică într-un centru de detenție special înființat pentru această măsură sau în penitenciar, precum și executarea pedepsei în regim mixt la domiciliu, cu prestarea de zile de muncă în folosul comunității, în echivalent, legea trebuie să prevadă consecințele nerespectării cu rea-credință a măsurilor și obligațiilor ce trebuie executate. Or, legea omite să reglementeze cazurile de revocare, respectiv retragerea beneficiului acestor măsuri de individualizare, ca urmare a constatării nerespectării obligațiilor stabilite prin hotărârea judecătorească prin care s-a dispus măsura alternativă de executare.

80. În ceea ce privește dispozițiile **art. 3 alin. (3) lit. a) din Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate**, care exceptează de la aplicarea măsurilor alternative de executare a pedepselor privative de libertate **infracțiunile comise cu violență ori profitând de starea de neputință fizică sau psihică a victimei**, Curtea reține că această categorie de infracțiuni este vag circumscrisă, astfel că, în procesul de aplicare a legii, **va fi dificil de identificat în mod riguros care infracțiune cade sub incidența interdicției aplicării măsurilor alternative**. Mai mult, așa cum arată unul dintre autorii sesizării, respectiv Înalta Curte de Casație și Justiție, în cazul tuturor infracțiunilor în conținutul cărora săvârșirea prin violență reprezintă o modalitate alternativă, din textul de lege „nu rezultă cu claritate dacă numai săvârșirea în concret în modalitatea exercitării violențelor se include în sfera excepțiilor de la aplicarea măsurilor sau dacă, pentru includerea în sfera excepțiilor, este suficient ca norma de incriminare reținută în încadrarea juridică să prevadă, ca modalitate alternativă, exercitarea violențelor”.

81. În mod similar, în ceea ce privește infracțiunile comise „*profitând de starea de neputință fizică sau psihică a victimei*”, Curtea observă că acestea nu reprezintă o categorie identificabilă în dispozițiile Codului penal, astfel că **nu se poate stabili cu certitudine care infracțiuni sunt incluse sau nu sunt incluse în sfera excepțiilor prevăzute de legea supusă controlului**. Nici în cazul acestor infracțiuni nu rezultă cu claritate dacă legiuitorul se referă la modalitatea concretă de săvârșire a faptei sau la norma de incriminare care conține, ca modalitate de săvârșire a faptei, „profitarea de starea de neputință fizică sau psihică a victimei”.

82. În ceea ce privește referirea la „*persoanele aflate în stare de recidivă*” din cuprinsul **art. 3 alin. (3) lit. c) din lege**, Curtea observă că măsura alternativă de executare a pedepsei privative de libertate nu poate fi dispusă în cazul în care persoana condamnată se află în executarea unei pedepse principale cu închisoarea ca urmare a pronunțării unei hotărâri judecătorești definitive prin care s-a reținut starea de recidivă a condamnatului. Cu alte cuvinte, chiar dacă noțiunea de „*persoană aflată în stare de recidivă*” nu este definită în Codul penal sau în Codul de procedură penală, din analiza sistematică a dispozițiilor legale, în special a celor cuprinse în art. 41 alin. (1) din Codul penal, Curtea reține că aceasta se referă la persoana cu privire la care a fost pronunțată o hotărâre de condamnare pentru o infracțiune săvârșită cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare, infracțiune săvârșită în intervalul dintre rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare.

83. Având în vedere considerentele mai sus arătate, Curtea constată că sensul sintagmei criticate de autorul obiecției poate

fi determinat cu exactitate, în condițiile executării pedepsei privative de libertate de către persoana condamnată, existența stării de recidivă evaluându-se de către instanța de judecată și constatându-se prin hotărârea definitivă de condamnare, iar nu de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate, ulterior fazei de punere în executare a hotărârii definitive de condamnare.

84. În ceea ce privește dispozițiile **art. 8 din Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate**, Curtea constată că **alin. (1)** al acestui articol, care prevede că „judecătorul de supraveghere a privării de libertate, în condițiile prezentei legi, va dispune stabilirea unei măsuri alternative pentru persoanele care au executat, fără a fi sancționate, jumătate din fracția minimă efectivă de executat în sistemul penitenciar”, **nu permite identificarea, cu claritate, a fracției minime la care se referă**. Astfel, în măsura în care dispozițiile art. 3 alin. (1) din lege stabilesc condiția executării unei fracții de 1/5 din pedeapsa principală a închisorii de până la 5 ani, art. 8 alin. (1) introduce o nouă condiție cu privire la fracția din pedeapsă care trebuie executată în regim de detenție în penitenciar, făcând trimitere la „jumătate din fracția minimă efectivă de executat în sistemul penitenciar”. Dispozițiile din dreptul penal în vigoare prevăd la art. 100 din Codul penal, printre condițiile liberării condiționate în cazul pedepsei închisorii, mai multe fracții, calculate în funcție de durata pedepsei, vârsta condamnatului și partea din durata pedepsei ce poate fi considerată ca executată pe baza muncii prestate. Având în vedere însă că instituția nou-creată a măsurilor alternative de executare a pedepsei privative de libertate este diferită de instituția liberării condiționate și că legea supusă controlului nu face trimitere în mod expres în conținutul dispozițiilor art. 100 din Codul penal, Curtea apreciază că, prin conținutul lor, prevederile art. 3 alin. (1) și cele ale art. 8 alin. (1) din această lege, care fac vorbire de fracția de 1/5, respectiv de „jumătate din fracția minimă efectivă de executat în sistemul penitenciar” nu demonstrează decât **modul defectuos în care legiuitorul reglementează condițiile de aplicare a măsurilor alternative de executare a pedepsei privative de libertate, care generează impredictibilitatea normelor, deci neconstituționalitatea lor**.

85. Pe de altă parte, fie că este vorba despre fracția de 1/5 din pedeapsa principală a închisorii, fie despre „jumătate din fracția minimă efectivă de executat în sistemul penitenciar”, Curtea remarcă opțiunea legiuitorului pentru un prag redus de executare a pedepsei în regim de detenție penitenciar atunci când stabilește incidența măsurilor alternative de executare. Or, această opțiune ridică probleme din perspectiva realizării rolului sancționar al hotărârii judecătorești de condamnare, care, în condițiile prezentei legi, pare a fi redus în mod drastic. Este neîndoieabil că scopul reglementării măsurilor alternative de executare a pedepsei privative de libertate este acela de a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei condamnate, pe de o parte, prin scoaterea acesteia dintr-un sistem penitenciar care prezintă serioase deficiențe, și, pe de altă parte, prin crearea premiselor reeducării, reinsertiei sociale, dar și prevenirii recidivei, însă acest scop, cu caracter preponderent individual, trebuie să se afle într-un just echilibru cu scopul sancționar al răspunderii penale, care corespunde interesului general. Tocmai de aceea, legiuitorul este obligat să își reconsidere opțiunea și să găsească acea soluție legislativă care, transpunând politica sa penală în materia individualizării executării pedepselor, să respecte echilibrul între rolul punitiv, rolul preventiv și rolul reintegrator al justiției penale.

86. Mai mult, **art. 8 alin. (5) din lege**, potrivit căruia **aplicarea oricăreia dintre măsurile alternative de executare a pedepsei privative de libertate nu influențează calculul fracției minime obligatorii prevăzute de legea penală în materia liberării condiționate**, pe lângă faptul că face trimitere în mod eronat la dispozițiile art. 100 din Codul de procedură penală, iar nu, așa

cum ar fi fost corespunzător intenției legiuitorului, la dispozițiile art. 100 din Codul penal, **folosește o sintagmă nejuridică — „nu influențează” — care este susceptibilă a determina confuzie cu privire la modul în care va fi calculată fracția minimă obligatorie în materia liberării condiționate**.

87. Prin urmare, Curtea constată că dispozițiile art. 2, 3, 4, 5, 6 și 8 din Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate, prin caracterul neclar și imprecis, precum și prin omisiunea legiuitorului de a reglementa aspecte esențiale care să asigure caracterul previzibil al legii, încalcă standardele de claritate, precizie și previzibilitate consacrate în jurisprudența instanței constituționale, contravenind astfel prevederilor art. 1 alin. (5) din Constituție.

88. În ceea ce privește **criticile de neconstituționalitate intrinsecă, care vizează legea în ansamblul său**, Curtea reține că acestea se raportează la prevederile constituționale ale art. 1 alin. (5), în componenta sa referitoare la calitatea legii, sub aspectul sistematizării, unificării și coordonării legislației penale, și la prevederile art. 1 alin. (5) și art. 20 alin. (2) din Constituție, cu referire la art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în componenta privind securitatea raporturilor juridice, sub aspectul afectării autorității de lucru judecat al hotărârilor judecătorești definitive de condamnare.

89. **Cu privire la primul aspect**, critica este formulată din perspectiva încălcării normelor de tehnică legislativă referitoare la **sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației**, autorii obiecției susțin că, întrucât dispozițiile Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate reglementează veritabile măsuri de individualizare judiciară a executării pedepsei, reglementarea lor ar fi trebuit să se realizeze prin modificarea Părții generale a Codului penal.

90. Analizând critica de neconstituționalitate, Curtea reține că dispozițiile de drept comun referitoare la pedepse: categoriile, calculul duratei, individualizarea pedepselor se regăsesc în Codul penal, titlul III. Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispune de organele judiciare în cursul procesului penal prevede la art. 1 că executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate se realizează în conformitate cu dispozițiile Codului penal, ale Codului de procedură penală și ale prezentei legi. Potrivit art. 8 alin. (1) din Legea nr. 254/2013, **„Președintele curții de apel în a cărei rază teritorială funcționează un penitenciar, un centru de reținere și arestare preventivă, un centru de arestare preventivă, un centru educativ ori un centru de detenție desemnează, anual, unul sau mai mulți judecători de supraveghere a privării de libertate, de la instanțele din raza curții de apel”**, iar potrivit art. 9 alin. (1) din lege, **„Judecătorul de supraveghere a privării de libertate supraveghează și controlează asigurarea legalității în executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate, prin exercitarea atribuțiilor stabilite prin prezenta lege. Pe durata exercitării atribuțiilor privind supravegherea executării pedepselor și a măsurilor privative de libertate, judecătorii nu pot desfășura alte activități la instanța din cadrul căreia au fost desemnați”**.

91. Legea supusă controlului de constituționalitate reglementează măsuri de natură judiciară dispuse prin hotărâre de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate, constând în înlocuirea măsurii executării pedepsei principale cu închisoarea în regim de detenție cu măsura executării acesteia la domiciliu, în libertate sau în regim special penitenciar. Întrucât măsurile instituite vizează faza execuțională a procesului penal, este firesc ca reglementarea lor să se realizeze într-un act normativ separat, astfel că opțiunea legiuitorului în acest sens nu afectează constituționalitatea legii, care este, deopotrivă, o lege organică, deci cu aceeași forță juridică cu legea care constituie dreptul comun în materie, pe care o completează. Așadar, dispozițiile Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate sunt constituționale

prin raportare la prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, din perspectiva respectării normelor de tehnică legislativă privind sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației.

92. **Cu privire la cel de-al doilea aspect**, critica este formulată din perspectiva încălcării **principiului securității raporturilor juridice**, respectiv afectarea autorității de lucru judecat a hotărârilor judecătorești definitive de condamnare. Autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că judecătorul de supraveghere a privării de libertate nu poate modifica hotărârea definitivă de condamnare și nu poate realiza o nouă individualizare a modalității de executare a pedepsei, stabilite în hotărârea definitivă de condamnare, fără a încălca autoritatea de lucru judecat a acesteia.

93. Înainte de a analiza criticile formulate de autorii obiecției de neconstituționalitate, Curtea apreciază necesară **invocarea jurisprudenței instanței constituționale cu privire la valoarea juridică a unei hotărâri judecătorești**. Astfel, prin *Decizia nr. 33 din 23 ianuarie 2018*, Curtea a reținut următoarele: „162. Hotărârea judecătorească, *stricto sensu*, reprezintă actul final și de dispoziție al instanței prin care se soluționează cu autoritate de lucru judecat litigiul dintre părți (*quod iudex sentit*) sau prin care instanța se dezinvestește. [...]”

163. Sensul art. 124 alin. (1) din Constituție este acela că instanțele judecătorești care înfăptuiesc justiția, potrivit art. 126 alin. (1) din Constituție, trebuie să respecte legea, de drept material sau procesual, aceasta fiind cea care guvernează toate raporturile sociale deduse judecării. Dispoziția constituțională consacră principiul legalității actului de justiție și trebuie corelată cu prevederea art. 16 alin. (2) din Constituție care prevede că «Nimeni nu este mai presus de lege» și cu cea a art. 124 alin. (3) din Constituție, care prevede alte două principii constituționale: independența judecătorului și supunerea lui numai legii. Aceste dispoziții fundamentează activitatea instanțelor judecătorești, pe de o parte, și fixează poziția lor față de lege, pe de altă parte. Este unanim acceptat că atribuțiile judecătorului implică identificarea normei incidente, analiza conținutului său și o necesară aplicare a acesteia la faptele juridice pe care le-a stabilit. Astfel, în activitatea sa de înfăptuire a justiției, judecătorul interpretează legea, realizând un echilibru între spiritul și litera ei, între exigențele de redactare și scopul urmărit de legiuitor, și o aplică raportului conflictual dedus judecării, soluționându-l printr-o hotărâre judecătorească, întemeiată pe un raționament juridic, care stabilește soluția judicioasă aplicabilă situației de fapt care a generat conflictul.

164. Tocmai în considerarea acestei finalități, Constituția consacră principiul potrivit căruia «*Justiția se înfăptuiește în numele legii*», eliminând orice altă sursă care ar putea constitui un temel al arbitrariului sau al nedreptății. Realizarea justiției nu poate fi un act subiectiv, *pro causa*, al judecătorului, ci unul obiectiv, imparțial, derivat din raportarea la lege a situației de fapt și din supunerea judecătorului față de lege. Abaterea de la aceste rigori, bazată pe motive de subiectivitate, poate fi sancționată prin intermediul căilor de atac prevăzute de lege împotriva hotărârii judecătorești.

165. Înfăptuirea justiției, în numele legii, are semnificația că actul de justiție izvorăște din normele legale, iar forța lui executorie derivă tot din lege. Altfel spus, hotărârea judecătorească reprezintă un act de aplicare a legii pentru soluționarea unui conflict de drepturi sau interese, constituind mijlocul de restabilire a ordinii de drept și de consolidare a încrederii cetățeanului în autoritatea statului. Hotărârea judecătorească, având autoritate de lucru judecat, răspunde nevoii de securitate juridică, părțile având obligația să se supună efectelor obligatorii ale actului jurisdicțional, fără posibilitatea de a mai pune în discuție ceea ce s-a stabilit deja pe calea judecării. Așa fiind, hotărârea judecătorească se situează în sfera actelor de autoritate publică, fiind investită cu o eficiență specifică de către ordinea normativă constituțională. Datorită acestui fapt, hotărârea judecătorească — desemnând tocmai rezultatul

activității judiciare — reprezintă, fără îndoială, cel mai important act al justiției.”

94. De asemenea, prin *Decizia nr. 972 din 21 noiembrie 2012*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 800 din 28 noiembrie 2012, Curtea a statuat că „hotărârea judecătorească, având autoritate de lucru judecat, răspunde nevoii de securitate juridică, părțile având obligația să se supună efectelor obligatorii ale actului jurisdicțional, fără posibilitatea de a mai pune în discuție ceea ce s-a stabilit deja pe calea judecării. Prin urmare, hotărârea judecătorească definitivă și irevocabilă se situează în sfera actelor de autoritate publică, fiind investită cu o eficiență specifică de către ordinea normativă constituțională.”

Pe de altă parte, un efect ineluctabil al hotărârii judecătorești îl constituie forța executorie a acesteia, care trebuie respectată și executată atât de către cetățeni, cât și de autoritățile publice. Or, a lipsi o hotărâre definitivă și irevocabilă de caracterul ei executoriu reprezintă o încălcare a ordinii juridice a statului de drept și o obstrucționare a bunei funcționări a justiției.”

95. Mai mult, prin *Decizia nr. 126 din 3 martie 2016*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 185 din 11 martie 2016, Curtea a reținut că „activitatea desfășurată în ciclul ordinar al procesului penal, în măsura în care a fost legală și temeinică, se finalizează cu pronunțarea unei hotărâri penale definitive în care faptele reținute exprimă adevărul, iar legea penală și legea civilă au fost aplicate corect. Practica învederează însă și cazuri de hotărâri definitive, având autoritate de lucru judecat, care cuprind grave erori de fapt și de drept ce pot să persiste și în căile de atac și, cu atât mai mult, dacă nu au fost exercitate căile de atac ordinare. Într-o astfel de ipoteză rezidă rațiunea pentru care legiuitorul a instituit căile de atac extraordinare, ca mijloace procesuale penale de desființare a hotărârilor cu autoritate de lucru judecat, dar care nu corespund legii și adevărului. Instituirea unor astfel de mijloace procesuale aduce atingere autorității de lucru judecat, așadar stabilității hotărârilor judecătorești definitive, menite a da încredere în activitatea justiției, însă numai în cazurile și în condițiile strict reglementate de legiuitor, în vederea restabilirii ordinii juridice. Așa încât, având în vedere efectele exercitării căilor extraordinare de atac asupra hotărârilor judecătorești care reprezintă actul final și de dispoziție al instanței prin care se soluționează cu autoritate de lucru judecat cauza, Curtea reține că opțiunea legiuitorului în reglementarea unei căi de atac ce urmărește reformarea unei hotărâri judecătorești trebuie să se realizeze în limite constituționale.”

Referitor la principiul autorității de lucru judecat, Curtea reamintește cele statuate prin *Decizia nr. 1.470 din 8 noiembrie 2011*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 853 din 2 decembrie 2011, și *Decizia nr. 365 din 25 iunie 2014*, paragraful 38, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 587 din 6 august 2014, astfel: «rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătorești produce un efect pozitiv care constituie temelul juridic al executării dispozitivului hotărârii și poartă denumirea de puterea lucrului judecat. De asemenea, tot ca urmare a pronunțării unei hotărâri definitive, se produce un efect negativ în sensul că se împiedică o nouă urmărire și judecată pentru faptele și pretențiile astfel soluționate, fapt care a consacrat regula *non bis in idem*, cunoscută sub denumirea de autoritatea lucrului judecat».”

96. Cu alte cuvinte, Curtea a statuat că numai o instanță superioară are dreptul, potrivit legii și în limitele constituționale, de a reforma o hotărâre judecătorească și numai pentru a corecta erorile de fapt sau de drept și erorile judiciare, iar nu pentru a proceda la o nouă analiză a cauzei și o nouă individualizare a pedepsei.

97. Întrucât principiul autorității de lucru judecat este de o importanță fundamentală atât în ordinea juridică națională, cât și în ordinea juridică comunitară, precum și la nivelul **Curții Europene a Drepturilor Omului**, Curtea reține că atingerea

adusă acestuia prin legislația națională trebuie să fie limitată, fiind necesar ca acestui principiu să i se aducă derogare doar dacă o impun motive substanțiale și imperioase (Hotărârea din 7 iulie 2009, pronunțată în Cauza *Stanca Popescu împotriva României*, paragraful 99, și Hotărârea din 24 iulie 2003, pronunțată în Cauza *Ryabikh împotriva Rusiei*, paragraful 52).

98. De asemenea, prin Hotărârea din 4 noiembrie 2008, pronunțată în Cauza *Bota împotriva României*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că dreptul la un proces echitabil în fața unui tribunal, garantat de art. 6 paragraful 1 din Convenție, trebuie interpretat în lumina preambulului Convenției, care consacră preeminența dreptului ca element de patrimoniu comun al statelor contractante, unul dintre elementele fundamentale ale preeminenței dreptului fiind principiul securității raporturilor juridice, care înseamnă, între altele, că o soluție definitivă a oricărui litigiu nu trebuie rediscuțată.

99. Raportând cele anterior menționate la dispozițiile legale care fac obiectul prezentului control de constituționalitate, Curtea urmează să stabilească dacă, reprezentând măsuri de individualizare judiciară a executării pedepsei, măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate dispuse de judecătorul de supraveghere a privării de libertate, ulterior fazei de punere în executare a hotărârii, încalcă autoritatea de lucru judecat a hotărârii definitive de condamnare prin care pedeapsa a fost aplicată și individualizată din punct de vedere al modalității de executare.

100. Cu privire la modalitățile de individualizare a pedepselor, prin Decizia nr. 693 din 7 noiembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 127 din 9 februarie 2018, paragraful 17, Curtea a statuat că acestea sunt rezultatul opțiunii legiuitorului, care, în realizarea politicii penale a statului, este abilitat să stabilească reguli specifice în privința anumitor ipoteze, cu respectarea marjei de apreciere prevăzute la art. 61 alin. (1) din Constituție.

101. O măsură de individualizare a executării pedepsei, dispusă ulterior pronunțării hotărârii judecătorești definitive de condamnare, există deja în dreptul penal românesc, respectiv instituția liberării condiționate. Astfel, dispozițiile Codului penal, respectiv capitolul V — Individualizarea pedepselor, secțiunea a 6-a — Liberarea condiționată, art. 99—106 prevăd liberarea condiționată în cazul pedepsei închisorii, ca modalitate de individualizare a executării pedepsei fără lipsire de libertate, acordată prin o hotărâre definitivă a instanței de judecată, care are convingerea că cel condamnat s-a îndreptat, îndeplinind condițiile impuse conduitei sale pe timpul executării fracției obligatorii din pedeapsă și obligațiile civile, măsura fiind luată sub rezerva îndeplinirii integrale, sub controlul serviciului de probațiune, în termenul de supraveghere, a măsurilor și obligațiilor impuse de instanța de judecată. Liberarea condiționată are caracter general, fiind aplicabilă oricăruia dintre condamnații la pedeapsa închisorii, indiferent de natura, durata, gravitatea infracțiunii ori de personalitatea condamnatului, putându-se aplica în toate cazurile numai după executarea efectivă a unei părți din pedeapsă în regim de lipsire de libertate.

102. Cu privire la instituția liberării condiționate, Curtea s-a pronunțat, de exemplu, prin Decizia nr. 559 din 19 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 892 din 14 noiembrie 2017, paragraful 26, reținând că „liberarea condiționată reprezintă o individualizare *post iudicium* a executării pedepsei închisorii sau detențiunii pe viață și implică punerea în libertate a condamnatului mai înainte de executarea integrală a pedepsei. Prin urmare, legiuitorul a creat acest instrument juridic prin care se constată că nu mai este necesară continuarea executării pedepsei în regim de detenție până la împlinirea integrală a duratei stabilite cu ocazia condamnării, întrucât condamnatul a dovedit că a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale. Acesta nu este, însă, un drept al condamnatului, ci o facilitate pe care în anumite circumstanțe o poate primi, având, prin urmare, numai o vocație la care poate

accede, dacă sunt îndeplinite anumite condiții legale”. În aceeași decizie, paragrafele 34—35, precum și în Decizia nr. 145 din 7 martie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 278 din 17 mai 2013, Curtea a statuat că „este atributul exclusiv al legiuitorului de a stabili condițiile în care poate fi acordată liberarea condiționată și mijloacele de stimulare a condamnaților în vederea îndeplinirii scopurilor pedepsei, liberarea condiționată, fiind deci doar o vocație pe care o au, prin voința acestuia, toți condamnații care, după ce au executat fracțiunile de pedeapsă stabilite de lege, după criteriile arătate, îndeplinesc, de asemenea, și condiția de a fi disciplinați și de a da dovezi temeinice de îndreptare, inclusiv atunci când nu prestează muncă. Tot astfel, este dreptul legiuitorului de a dispune cu privire la consecințele săvârșirii unei noi infracțiuni pe durata supravegherii. [...] Câtă vreme aplicarea acestei măsuri se face prin hotărâre judecătorească, pronunțată ca urmare a finalizării procesului penal, nu poate fi primită susținerea în sensul că reglementarea criticată ar aduce atingere îndeplinirii actului de justiție, independenței judecătorului sau nesocotirii rolului Parlamentului judecătorul nefăcând altceva decât să aplice, potrivit procedurii și condițiilor prevăzute, în acord cu art. 126 alin. (2) din Constituție, legea stabilită de Parlament”.

103. De asemenea, prin Decizia nr. 6 din 14 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 259 din data de 6 aprilie 2016, paragrafele 15—18, analizând dispozițiile art. 58 și art. 99 din Codul penal, Curtea a constatat că „atât înlocuirea detențiunii pe viață, cât și liberarea condiționată în cazul detențiunii pe viață constituie beneficii acordate de către legiuitor, în cazul săvârșirii unor infracțiuni de o gravitate extremă, a căror aplicare este lăsată la aprecierea instanțelor de judecată, care sunt chemate să verifice îndeplinirea unor condiții referitoare la buna conduită a celui condamnat, pe toată durata executării pedepsei, îndeplinirea integrală de către acesta a obligațiilor civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească, precum și la îndreptarea sa și la posibilitatea de a se reintegra în societate. Or, în cazul reglementării unor beneficii, legiuitorul este îndrituit să stabilească condițiile acordării acestora. [...] Curtea reține că, în această privință, respectiv a opțiunii în alegerea condițiilor celor mai adecvate ce trebuie îndeplinite pentru acordarea liberării condiționate, legiuitorul are o largă marjă de apreciere, Curtea neavând competența de a analiza opțiunea legiuitorului pentru una sau alta dintre aceste condiții, ci de a constata constituționalitatea condițiilor alese”.

104. Totodată, Decizia nr. 57 din 2 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 366 din data de 17 mai 2017, Curtea a reținut că liberarea condiționată nu reprezintă un drept recunoscut condamnatului de a nu executa pedeapsa până la termen, ci un instrument juridic prin care instanța de judecată constată că nu mai este necesară continuarea executării pedepsei în regim de detenție până la împlinirea integrală a duratei stabilite prin condamnare, întrucât condamnatul, prin conduita avută pe toată durata executării pedepsei, dovedește că a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale, iar liberarea sa anticipată nu prezintă niciun pericol pentru colectivitate. Prin Decizia nr. 238 din 21 mai 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 417 din 10 iulie 2013, Curtea a reținut că liberarea condiționată nu este un drept fundamental, ci doar o posibilitate care se aplică facultativ dacă sunt îndeplinite și constatate de către instanță condițiile legale, măsura constituind un stimulent important pentru reeducarea celui condamnat.

105. Pornind de la cele statuate în jurisprudența Curții Constituționale și Curții Europene a Drepturilor Omului, Curtea apreciază că dispozițiile Legii privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate nu aduc atingere autorității de lucru judecat a hotărârilor definitive de condamnare. Prin aceste hotărâri se stabilește că fapta există,

constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat — art. 396 alin. (2) din Codul de procedură penală, iar în dispozitivul hotărârii se menționează pedeapsa principală aplicată — art. 404 alin. (2) din Codul de procedură penală. Prin hotărârea de condamnare, judecătorul stabilește și modul de individualizare a pedepsei, însă acest aspect nu intră sub autoritatea lucrului judecat, întrucât, în temeiul unor condiții prevăzute de lege și în funcție de conduita condamnatului, el poate suferi modificări în faza ulterioară a procesului penal, respectiv în faza de executare a hotărârii judecătorești.

106. Acceptarea tezei autorilor obiecției de neconstituționalitate potrivit căreia măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate, care reprezintă modalități de individualizare a pedepsei, încalcă autoritatea de lucru judecat a hotărârii definitive de condamnare, ar echivala cu constatarea implicită a neconstituționalității unor instituții juridice precum înlocuirea detențiunii pe viață, prevăzută de art. 58 și 59 din Codul penal, sau liberarea condiționată, prevăzută de art. 99—106 din Codul penal, pe motiv că acestea intervin ulterior pronunțării unei hotărâri judecătorești definitive de condamnare, modificând modul în care judecătorul fondului a

individualizat pedeapsa. Or, o atare concluzie este inadmisibilă, întrucât vine în contradicție cu filosofia normelor penale care pun la dispoziția judecătorului elementele care concură la formarea convingerii că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate, punând accent pe caracterul stimulat, de încurajare a condamnatului pentru o conduită pozitivă.

107. Mai mult, de vreme ce noua măsură de individualizare a executării pedepsei este dispusă tot printr-o hotărâre judecătorească, în care judecătorul cauzei analizează și constată că sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru aplicarea măsurii, nu se poate susține că se aduce atingere autorității de lucru judecat inerentă hotărârii de condamnare, ci doar că efectele acesteia sunt modificate pentru viitor, de la data dispunerii noii măsuri de individualizare a executării pedepsei, în virtutea dispozițiilor legale. Aplicând legea, judecătorul apreciază dacă există elemente care să dovedească buna conduită a condamnatului pe perioada detenției și determinarea acestuia de a se reintegra în societate, astfel încât să nu mai fie necesară continuarea executării pedepsei în sistem penitenciar până la împlinirea integrală a duratei stabilite prin hotărârea de condamnare.

108. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite obiecțiile de neconstituționalitate formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, respectiv de un număr de 62 de deputați aparținând grupului parlamentar al Partidului Național Liberal și un deputat neafiliat, și constată că Legea privind măsurile alternative de executare a pedepselor privative de libertate este neconstituțională, în ansamblul său.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere, prim-ministrului, Înaltei Curți de Casație și Justiție și Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 30 mai 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent-șef,
Mihaela Senia Costinescu

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

5 948493 093930